

Sortirà el sol per Orient?

LA XINA I EL JAPÓ

L'Assemblea de la S. de N.

El Japó ha despertat a l'ambició imperialista amb mig segle de retard. Si l'acció que ara ha emprès contra la Xina hagués tingut lloc fa cinquanta anys, l'opinió pública europea ho hauria trobat gairebé natural. Xina era la vàlvula de seguretat per a l'emigració que l'excés de població havia fet imprescindible en la vida del Japó, i en tot aquest territori, els interessos nipons hi són crescutíssims. De fet, aquests interessos as-

aquesta es pot portar a cap sense necessitat de declarar-la? Però és evident que si el Pacte Briand-Kellogg i la S. de N. no haguessin existit, el Japó hauria actuat amb molta més rapidesa i la sort de Xina seria ben diferent. I un nou tractat imposat per la violència, n'hauria estat el resultat.

Malgrat la moderació amb què ha actuat el Consell de la S. de N. fins a la seva nota del 19 de febrer, solament per la virtut

Tropes japoneses de Manxúria

tan convertits en civilització. Res de més natural, doncs, ara fa cinquanta anys, que una intervenció armada per impedir que els naturals del país destruïssin l'obra que havia costat tants diners i tanta sang i que aportava un progrés al país dominat.

Però els temps han canviat. I àdhuc els que sostenen la teoria que la civilització justifica les intervencions en altres països, no s'atreverien a portar fins a l'últim extrem les conseqüències d'aquesta teoria. Anàrquics o no, els xinesos són a casa seva, i avui, més que els interessos colonitzadors, pesen els sentiments nacionals.

El Japó, en la seva contestació al Consell de la Societat de les Nacions, feia ús d'uns arguments que ja no fan cap efecte. El sol fet que Xina hagi resistit l'investida del Japó i que davant d'un conflicte exterior s'hagi unit, fa que tingui una consideració ben diferent de la d'un país caòtic i en estat de formació com realment és. A més, Xina no solament forma part d'una S. de N., sinó que, per unanimitat, i per tant amb el vot del Japó, se li va concedir un lloc al Consell, és a dir entre els membres que asseguren la continuïtat de la S. de N. quan no hi ha Assemblea.

Davant d'aquests fets, és difícil dir que Xina no és una veritable nació, que se l'ha de tenir a ratlla perquè en la seva ignorància no destrueixi la riquesa que hi ha aportat gent forastera.

Legalment, Xina té l'ajuda de tots els Estats adherits a la S. de N. i és aquesta ajuda que reclamarà avui en l'Assemblea extraordinària que tindrà lloc a Ginebra, la reunió de la qual Xina ha sol·licitat, aprofitant la presència dels delegats de tots els Estats en la Conferència del Desarmament. Els representants de Xina saben molt bé que l'assemblea que comença avui no pendrà una actitud determinada en front del conflicte plantejat. I que és molt fàcil, una vegada sospesos els parers dels Estats que hi pendran part, que s'encomani una altra vegada al Consell la solució d'aquest conflicte. Però el guany que cerca la Xina amb aquesta actitud és un guany més aviat moral per a consolidar el moviment d'opinió pública, cada dia més contrària a l'actitud adoptada pel Japó. Perquè és evident que les nacions no podran pas pendre a la tribuna de Ginebra altra actitud que la de blasmar l'acció imperialista d'aquest país.

En aquest conflicte, fins ara, la S. de N. s'ha mostrat ineficàcia per a una acció ràpida i enèrgica enfront d'un conflicte bèl·lic. Naturalment que aquest conflicte es desenrotlla en un lloc extrem del món i les Potències es troben massa voltades de problemes perquè es decideixin a actuar per les armes. En terres tan llunyanes, encara que la seva acció portés la pau, no deixaria d'ésser costósíssima en homes i en diners. Però sigui per les raons que es vulgui, la S. de N. ha donat peu en aquest cas perquè es formulessin amb raó crítiques severes contra la seva ineficàcia davant un conflicte real.

De totes maneres, la S. de N. ha d'existir, i, si es demostrés el seu fracàs pel plantejament d'una conflagració mundial, no seria sinó per a crear-ne una altra de semblant. És, doncs, molt més convenient aprofitar l'existència de l'actual, i cercar per tots els mitjans de vigoritzar-la i completar-la en allò que tingui d'inssegura o de feble.

Convocat aquesta assemblea extraordinària, la Xina ha demostrat que coneix la força que té la S. de N. per donar un estat internacional als afers que tracta, i que si el Consell no ha actuat amb energia contra el Japó, l'organització de Ginebra ha servit per a crear un estat d'opinió del qual difícilment el Japó podrà lliurar-se.

Produeix una estranyesa, de vegades irònica, veure com el conflicte armat entre la Xina i el Japó té lloc sense que la guerra hagi estat declarada. De què serveix—es diu la gent—posar la guerra fora de la llei si

De Dijous — a Dijous

Cada cosal seu lloc

Quan la política s'exercir-se dins la seva missió de protegir la cultura, hi solen perdre ambdues: són ríbles els tropes de zèle de la política. Els pòies cal que subministren els mitjans de ritzar la tasca cultural a persones competents dins cada ram; però és inadmissible que algú assenyalar directives massa conctes! al capdavant el polític, com entre elerients el Sant Pare que s'anomena el «Svent dels servents del Crist», és un home qe es posa a la disposició del país per tal ddonar-li tota mena de facilitats per «realitzar».

Diem això perquè, i reconèixer la bona intenció de les persoes que han volgut intervenir-hi, ens fa poque hom intenta consumir una cosa queno farà cap bé a la cultura catalana: duem-ho en un mot. Corre el rumor que, per tal de catalanitzar el Liceu, un cop acabda la temporada, hom prepara una solemneaudició d'Els Pirineus del mestre Pedrell.

Tots els nostres respectes envers l'erudit; tots els nostres respectes envers la bona intenció del músic; per se'ns acut preguntar: Les persones que han planejat aquest espectral, ja coneixen Els Pirineus? Ja saben si és representable l'any 32 del segle XX? Ja s'han capacitat bédel que representa, pel bon nom de Catalunya, associar la solemnitat del seu teatre líric amb la idea de l'ensopiment més flumí, amb l'espectacle més pueril i més enlarrerit?

I, encara, la música! Però i la lletra? Horrida literatura de Víctor Balaguer! Gosarem parlar d'aquelles nines txitxarelles? De la insignificància rònega de la intriga? De la infelicitat de cada detall, pres d'un a un?

De dues, una: o bé autoritzen el públic per expressar el seu tedi, i, aleshores, a quina mena de catalanització del teatre líric assistirem? O, si no, exigeixen que, per patriotisme, callem i cantem: i, en tal cas, quin paper fem representar al patriotisme?

No, de cap manera: ja s'han acabat els temps cofois, les coses barroeres; la impertinent intromissió política en les coses de l'intel·lecte: Catalunya l'hem de fabricar amb bons materials i no amb desferres de moixiganga.

Som un país amb plena responsabilitat i no són de llei certes criaturades.

A més; és que tota la música catalana s'acaba als Pirineus? Es forçós que l'escena lírica de casa nostra torni a entronitzar Víctor Balaguer?

Mentrestant, Guimerà i el mestre Pahissa tenen llur Gala Plàcida; i el mestre Morera té una obra lírica, La llegenda d'Andreu el navegant, escrita en col·laboració amb En Sagarra, que encara no s'ha estrenat. I el mateix podria dir-se del mestre Vives.

Però no; caldrà tornar als temps tristos de l'anar cofoi i del no mirar prim. El nostre Liceu, que ha vist les millors òperes del món, caldrà que vegi, ridiculitzada, minzada per la comparança, una mostra ben feble del numen nacional, i, per afegidura, qui sap si amb assistència de les autoritats.

Què hi guanyarà la nostra cultura? Quin profit en treurà la nostra política?

No ens cansàrem de recomanar serietat, serietat i serietat. — R. LL.

MIRADOR INDISCRET

Els últims seran els primers?

Entre els radicals més o menys autèntics que quedaven a Barcelona, han produït l'efecte que és de suposar les noves companyies que els ha triat el senyor Llerroux. Ara, entre els radicals històrics, tota la preocupació consisteix a esbrinar si a l'hora de fer les candidatures, els que passaran al davant seran els nous o el vells.

No hi ha dubte — digué En Roure, optimista —, entre En Ciudad i jo, En Llerroux triarà sempre...

...triarà sempre En Ciudad — interrompé un seu company, més realista.

El premi a la conseqüència

Durant els anys de la dictadura, tothom admirava la bona fe del periodista Eduardo Carballo, el qual, mentre molts llerrouxistes cantaven — i no de franc — les glòries de Primo de Rivera i festejaven Barrera i Milans del Bosch, seguia essent llerrouxista a seques. I tan a seques! El Progreso, on treballava gairebé tot sol, era dels diaris que no pagaven pas esplèndidament.

Hom creia que a l'hora de les vaques grasses, rebria la compensació. Vingueren les eleccions d'abril, i Carballo no fou regidor; pleguen El Progreso, i Carballo no rep cap homenatge a l'heroisme; funden un nou òrgano del partit amb abundor de mitjans, i Carballo no n'és nomenat director. En lloc d'ell hi va Pérez de Rozas. I ara no valdrà que Pujol ho destorbi i en surti un duel, com quan Barrera anava a nomenar Pérez de Rozas tinent d'alcalde, president de la Comissió de Finances...

Una obra de caritat

...que ningú no ha fet. Es tractava, simplement, d'enviar un telegrama a En Viver, En Foronda i En Milà i Camps: No hagdis més el primo. Venid a Barcelona. Llerroux nos ha perdonado.

Però, pel que es veu, ni En Pich, ni En Clapera, ni els altres, no tenen gens de cor.

Piquiponiana

La cine-mesa... cinc mesos, exactament — que el senyor Llerroux es va negar a rebre En Pich i Pon, que l'havia anat a visitar en la seva casa de Madrid. Aleshores, En Llerroux estava encara molt ofès amb En Pich, que havia protegit obertament la candidatura dissident del partit radical: Roure, Gatell, etc.

Es veu, però, que les coses han canviat. Aquests dies, En Pich no s'ha mogut del costat d'En Llerroux i és ell el que es cuida de l'organització del banquet del Ritz.

—Ho ha fet molt bé — comentava un dels assistents a l'àpat.

—Què voleu que us digui — féu un altre, escèptic —; ni millor ni pitjor que quan va organitzar el banquet a En Foronda...

***

Diuen que a la nit, la funció del teatre Novetats era dedicada a Llerroux. La llotja que ocupà s'omplí de correfligionaris distingits que formaren un mur espès darrera del quefe. De sobte entrà, obrint-se pas a sacsejades, Pich i Pon. No sabem com va fer-se'n, però aviat estigué assegut al costat de Llerroux, acaparant-lo.

Un moment que Llerroux sortí a l'avant-llotja, Pich i Pon deixà, amatent, la seva cadira i s'instal·là a la del seu nou ex-vell quefe.

Per cert, que un radical dels que no foren de la Unió Patriòtica, exclamà:

—Mala reira! Pich i Pon ha d'endurar

vuit anys sense ésser elegit ni elector, per haver estat assembleista de Primo de Rivera. A veure si ara deixa malastrugància a la cadira i Llerroux ha d'estar vuit anys sense ésser elegit President del Consell!

Un desig irrealitzable

Dimarts a primeres hores del matí, va morir el canonge Jaume Collell. A la nit, tots els diaris dedicaven gran espai a comentar la seva vida. Tots els diaris, menys un. El Noticiero Universal parlava encara de la seva malaltia i acabava desitjant-li sincerament un ràpid restabliment.

No volem pas dubtar de la sinceritat del desig, però ens va semblar, de seguida que el vam llegir, una mica impossible de veure realitzat.

Estrofes a bon preu

En un estudi necrològic publicat a La Veu amb motiu de la defunció de mossèn Collell, Alexandre Bulart i Rialp se'ns revela com a preceptista. Vegeu si no el que escriu:

«Com a poeta, ens ha llegat aquelles dues estrofes que encarnen la seva viror d'home viril:

Poble que mereix ser lliure
si no l'hi donen s'ho pren.

En aquestes estrofes, Collell plasma tot el seu abrandament patriòtic.»

Sembla mentida que un «cigalier» d'argent (distinció felibresca) faci anar així com així les estrofes: d'aquestes, a casa en diem versos.

Milionari i tanguista

Poca gent sent parlar del regidor Martí Casals. És un senyor modest i afable que la Lliga tragué pel districte IV. No fa mai discursos i entra i surt de ca la Ciutat sense moure fressa.

Els habituals de l'Ajuntament li admiren els luxosos automòbils i els iniciats li envenen les empreses múltiples i les propietats nombroses. En canvi, les mecanògrafes i els escriptors se'l miren sense gaire atenció. No saben que el senyor Casals, a més d'home de grans afers, podria ésser un excellent professor de tango, ja que té un primer premi, guanyat a París en un concurs internacional del ball que encara no ha finit d'estar de moda.

Justa queixa

El doctor Dolcet, el conegut diputat «orpresan», va presentar-se, molt enfadat, a la redacció de L'Opinió.

—Venia per dir-los que estic a punt de donar-me de baixa.

—Què li passa?

—Doncs em passa que jo, complint els meus deures de diputat, vaig i vinc de Madrid amb tanta freqüència com el qui més, i segons L'Opinió, resulta que no marxo ni arribo mai. Ja es faran càrrec que...

Els de L'Opinió se'n varen fer càrrec de seguida.

Tant dirà

Dos individus d'una comissió pro alguna cosa (d'aquestes que són l'horror de les persones conegudes, que no s'escapen de rebre les visites de totes les comissions de finalitats vagues o concretes), visiten el senyor Pere Coromines per tal de sol·licitar el seu ajut econòmic.

L'il·lustre escriptor, sense mica d'impaciència, se'ls escolta amb tota amabilitat. Al final del discurs, allargant una pesseta, diu:

—Tinguin, i sàpiguen que avui, a dinar, nosaltres no menjarem tortell.

Tothom ho sap: el senyor Coromines és pare de nou fills.

Xènius, l'inconegut

Dies enrera, l'Ateneu Enciclopèdic Popular celebrà una vetllada en homenatge a dos socis difunts, els quals protegiren considerablement l'obra de cultura que realitza aquell centre.

Les apologies respectives foren encarregades a Josep Maria de Sucre i Joan Mon i Pasqual.

En el curs de la seva peroració, el crític d'art invocà els noms d'algunes personalitats de prestigi, desaparegudes ja d'entre nosaltres.

Citè, entre elles:

—Eugeni d'Ors, el del bon temps...

Això motivà que un dels assistents requerrís a un amic:

—A qui deu referir-se?

—Sí, home! —respongué l'interrogat—; al restaurant de peix del carrer de Quintana!

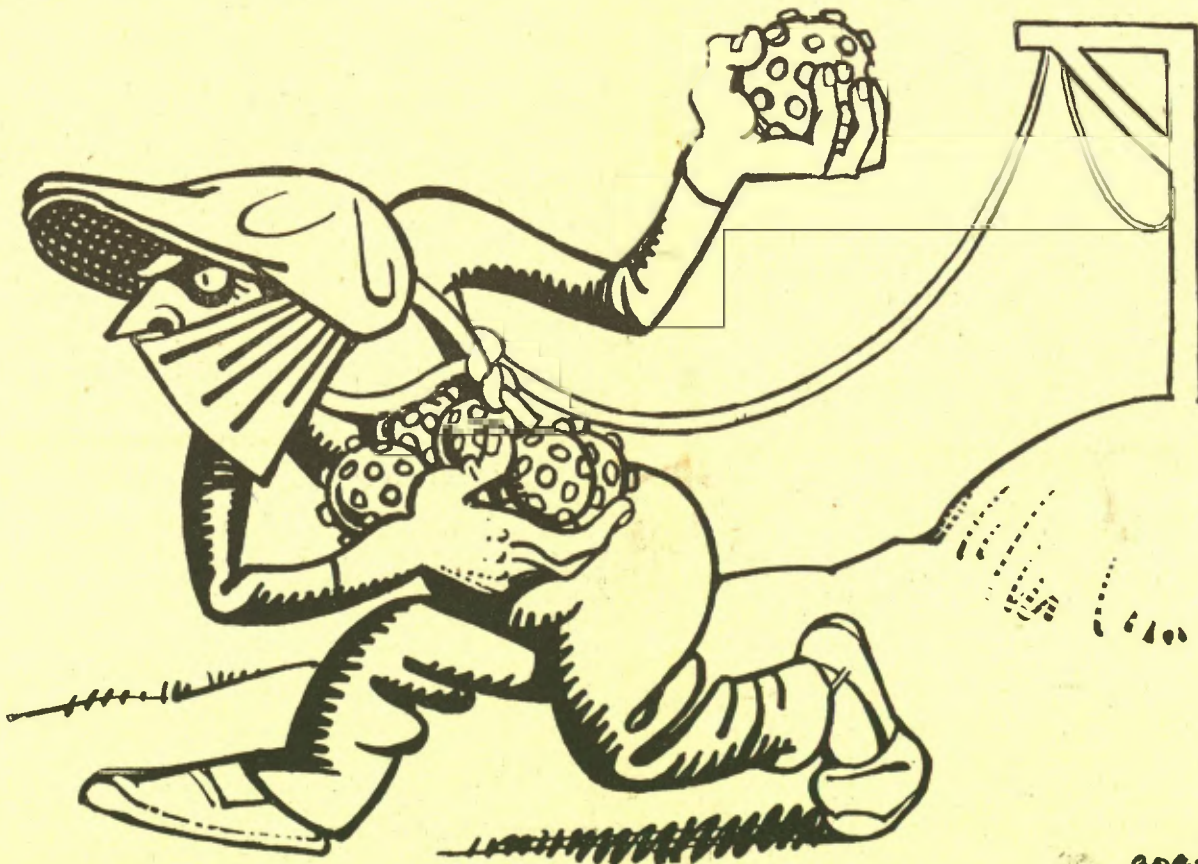
Economia leninista

La Batalla, òrgano oficial (en castellà) del Bloc Obrer i Camperol, publicà en la seva edició de dijous passat el següent avís:

«COMISSIÓ PRO DÉFICIT.—Se recomana a todos los camaradas que tengan talonarios pro déficit para el sorteo de libros y los tengan vendidos, los liquiden a la administración de La Batalla.—La Comisión.»

Fins en això han d'ésser revolucionaris els nostres bolxevitzants! Qualsevol economista burges — posem Jaume Carner — es preocuparia d'equilibrar el pressupost, però ells tenen cura de fomentar el déficit tan aviat com el descobreixen.

En aquest pla, trobem molt natural que els camaradas no liquidin a l'administració, i no veiem la raó de l'avís de la comissió.

QUE ES PASSI A VOTACIÓ

Tan bon punt la República abolí la pena de mort a una minoria, aquesta la reinstaura contra la majoria.

La immigració i els "Gurugús" L'APERITIV

La immigració i el seu derivat directe que és el «Gurugú», cal dividir-los en tres períodes. El primer, que comença pels volts del 900 i acaba poc abans de la guerra. El segon, que és el de la guerra. I el tercer, que comença amb la proclamació de la República, fins avui. Entre el segon període i el tercer hi ha un interval llarg, el de la dictadura.

En el primer període és quan s'inicia la invasió forastera als pobles fabrils catalans. Emigren dels seus pobles perquè hi pateixen una misèria ancestral.

que no arriba a vint mil ànimes en una ciutat que voreja els cent mil habitants; que ha de transformar una ciutat eminentment catalana en una mena de Buenos Aires bigarrat de la costa. Avui a Badalona a penes s'hi sent parlar català.

Els primers emigrants procedien d'Alcanar, de la Cènia, de Sant Carles de la Ràpita; més endavant, començaren a treure el nas els de Jumilla. Des dels seus pobles respectius, tot i ésser bastant lluny, flairaren que a Badalona s'hi lligaven els gossos amb llonganisses, i hi acudiren. Arri-

no podien dur la embolicada o el peu embenat, l'espardenya lligada damunt les benes. A cada fam hi havia un accidentat o dos. Davant dispensari, tots els Cros, que hi anaven curar-se. Uns, la mà migdiada, es formaven una llarga corrua de peons, que hi anava curar-se.

Va succeir que representants de les germandats, en veure l'apicament de aquella bona gent havia anat a cobrar subsidis, començaren d'alarmar-se. A més a més d'alarmar-se, investigaven. I van descobrir que el malalt, home grisor, s'havia proveït d'una ampolla de aïll suc màgic. De resultes, van suprimir l'accident. L'ajuntament no va voler ésser menys i en suprimí la cura. La malura desapareix gairebé per miracle.

Les nits dels dibutes i les vigílies de festes entre setmanenien el costum de passar-les a la taverna. Es jugaven unes aulettes a cartes alternaven les jugades amb rondes de gots. De vegades això acabava a ganyetada.

Tots els diumenge a la tarda armaven ball de guitarres, pàneros i castanyoles, a l'entrada de casa seva. Aquells carrers apartats es convertien en places de Cartagena. No hi haurien fruit a poc aquells turistes de kodak i knickerbrakers, tan amants del pintoresc i del tipisme!

També intervenien política. Els partits utilitzaven els seus peons per a feines electorals suspectes. I, es deixaven utilitzar. Era qüestió de preu. Feien rodes, votaven en fals, trenaven, si calia, les urnes. Els radicals els empraven el vot i se'l venien. Els de la dreta els el tornaven a comprar i se'l tornaven a vendre. El matí votaven els radicals i bé ho feien veure. A la tarda, votaven o bé ho feien veure igualment que havien fet el matí, la Lliga. Però no els demanà res més. A l'hora de l'esclat, si hi havia patades, no se'n trobava ni un per reïr.

Molts d'ells es feia valer aquesta mena de serveis polítics per tal d'obtenir una plaça de burot o de municipal. Es penjaven de l'orella d'un regidor o d'un prohomo influent del partit i li cantaven la cançó dels mèrits contrets, fins que aquest s'abandonava i els obtenia la plaça. Parlo de vint-i-cinc anys enrera. Doncs bé, la tradició del guardià o del burot foraster encara es manté i té tendència a créixer.

Tot i això, són tan adaptats com el dia que arribaren al poble. De nosaltres els en separa un abisme. A dir de cada un cova un colonitzador a la antigua usanza.

cel·lè, amb bancs de fusta, arrambats a les parets de canyes. Hi ha, en un recó, un piano de maneta. El cinema és un solar sense enrajolar, cobert d'uralita. Potser s'han malixat i han posat l'enrajolat al sostre. Els diumenges hi fan cinema i varietés. Les pel·lícules són tronades, però, en canvi — sempre és una compensació —, hi actuen periòdicament tots els transformistes suspects del districte cinquè alternant amb els del barri. Tots els «Gurugús» compten amb un o uns quants transformistes autòctons. Els transformistes són la flor del pedo dels «Gurugús».

Els seus habitants a penes si es mouen del «Gurugú». Potser per la diada de la festa major, en el cas, però, que no acordin de celebrar-la pel seu compte i al seu estil, o pel Dijous Sant, per tal de presenciar el pas de la processó dels carrers.

Durant la dictadura la invasió segueix el mateix curs de la guerra. Si amb aquesta les fàbriques treballaven diu i nit, amb la dictadura hom esventra carrers, construeix escorxadors, eixampla cementiris, fa carreteres, empedra els carrers i construeix clauverges, encara que no calgui.

Véieu tótxers «Gurugús» i més «Gurugús» al peu de tots els turons. Allà on hi ha una fàbrica de ciment, de productes químics, de filats, hi trobareu, arredossat al peu d'un turó, un «Gurugú» immens. Primerament hi neixen tres o quatre barraques, poc després arriben dalt del cim del turó. Al cap de l'any tota la muntanya n'és plena.

Així que a Barcelona es parla d'enderroc el districte cinquè, als «Gurugús» badalonins es produeix una invasió de fugitius d'aquell barri barceloní; elements suspects entre els quals no deixen de notar, amb simpatia, la presència del rebentapisos, del moneder fals, de la cupletista en decadència, de la dona de la vida que ja comença a fer aigües, al cantador de flamenc i al tocador de guitarra que només poden fer bolos; el dueto destenit, l'ex-crupier que s'ha regenerat i es dedica a les comissions, i molts altres espécimens procedents d'aquell barri. No us estranyeu si en trobessiu algun discursant amb un exaltament apassionat, sobre la propera i inevitable revolució social, abolidora de tota mena de privilegis i de tiranies...

I pobres. Els «Gurugús» de tot arreu en són farrats. Tots els professionals en l'art d'envestir-vos al vespre per les cantonades de l'Eixample, amb dues criatures embolicades amb draps esportius arropades a les faldilles, una al braç i una altra d'arrecada en un portat; hàbils explotadors de la misèria, destors i enginyosos en l'ús i abús de tota mena de trucs patètics i fer-vors inventats amb mires directes a terners esquitxats de centims. Els que són cecs a la plaça de Catalunya, i al carrer de Trafalgar hi veuen més que els gats; aquells guerrats de la cama que en travessar la plaça d'Urquidona ja se'ls adreça; aquells que s'agenollen a la voravieja del carrer de Fontanella, els braços estesos, les llàgrimes als ulls, i us pidolen moneda... per anar-se'n a fer el vermut al bar de la cantonada. Els veureu, tocant-se, al carrer de Badalona, que esperen el tramvia de Trafalgar, que ha de conduir-los als seus cataus llargs del «Gurugú». Els especialistes en criatures les fan seure a les voreres o als cots dels arbres. Ells i elles, mestrestant i per tal de fer temps, entren al Bar Vila a fer vi.

***

I què és, fet i fet, la República? Un règim de justícia, de nivellament social, potser? No siguiu innocents. Pregunteu-ho a qualsevol habitant d'algun «Gurugú», i us dirà que la República és un règim dins del qual tothom pot fer impunement el que li doni la gana, i amb preferència ell. De no ésser així no valia la pena d'haver enderrocat la monarquia.

Uns dies després, pocs, de la proclamació del nou règim, va comparèixer, a la tenda, una «gurguàia». Demanà cebes, tomàtocs, carxofes, etc. El tender, mentre pesava la vianda, li reclamà el pagament de les compres de la setmana anterior. La dona, adoptant un aire ingenu perfecte, va dir-li: — Però, païsano, ¿usted no sabe que hay la República?

El tender va estar a punt de caure fulminat. I la feina que va tenir per convèncer a aquella bona dona que la República, pobreta, no hi tenia res a veure amb aquelles coses.

En plantejar-se el problema dels sense feina, l'immigrant s'apunta a les llistes, però no compareix a treballar. S'excusa alegant que creia que si li pagaven el jornal era perquè estava parat, no per anar a agafar el picot.

Un dissabte al matí l'encarregat de la brigada es trobà, tot d'una, que li havia desaparegut. Els picots, els cabassos, abandonats al mig del carrer. On eren? Se n'havien anat a la barberia.

A Badalona hi ha una casa enorme, la qual hom anomena vulgarment els «Quarantapisos». És un niu d'immigrants. N'hi viuen a milers. Se n'hi crieu pels soterranis. Si un diumenge hi aneu a donar un tomb, veureu les dones assegudes als portals, cama a cama allà, com s'entretenen matant les bestioletes que pasturen per la cabellera dels seus fills. Els «Quarantapisos» és el Kremlin de la immigració badalonina.

El foraster ha vingut a Badalona a posar-se els ossos a lloc. Igual que si hagués anat a Amèrica. A nosaltres ens miren de reüll. Com si els féssim nosa. Potser els destorben. Potser ens prenen per forasters. No són amics nostres, però, en canvi, tampoc ens tenen simpatia. És així i no pot ésser de cap més manera.

El «gurguisme», cal tenir-ho en compte, és tota una lligó de coses; fins, diríem, és un curs complet de moral. A partir de la guerra, s'ha anat infiltrant dins de les organitzacions obreres. Allò de la gota d'aigua que forada les pedres, sabeu? Amb el sindicalisme ha succeït alguna cosa de semblant. De resultes, ha fet un tomb formidable. Es pot dir que el sindicalisme autòcton, el pot dir, avui ja no existeix. El que encara anomenem d'esma sindicalisme no és altra cosa que «gurguisme» estricte, pur. No us sembla que ens en hauríem de començar a preocupar?

JAUME PASSARELL

Fotografia esportiva. — En el temps dels nostres avis, la fotografia — aleshores invent fresca i de recursos limitats — complia una mena de funció social; les persones d'una certa categoria s'enviaven mútuament llurs retrats, amb la mateixa candidesa que es feien present d'un plat de maduixes, d'un ram de flors o de dues botifarres de sang en el moment precís de matar el porc, que era el moment més solemne i més religiós de totes les famílies de cara i ulls.

La fotografia, en aquelles èpoques llunyanes, disposava d'un sol tamany i d'una sola pose. Cada ciutat tenia el seu retratista de moda. A Barcelona hi havia un tal Moliné i Albareda, que agabellava totes les redingotes i tots els mirinyacs de les ànimes que anaven a rebre la reina Isabel II amb un caramel de menta penjat a les dents. En totes les famílies es conserven retrats d'aquesta època, i és curiós veure que tots els senyors i les senyores són iguals. A jutjar per les fotografies, resultaria que tota la gent de Badalona som parents. La posició de les dames era un mig perfil, amb la galta repenjada en una mà i amb tota la malícia repenjada a l'esquena i escorren-se per uns llugubres faldilles interminables.

Els senyors feien sempre la mateixa cara d'estaquirit, estintolant el colze sobre una tauleta coberta amb un vellut, damunt de la qual hi havia un barret de copa immens. Aquest barret de copa, a jutjar per la cara de vinagre i per la tristesa dels pèls del propietari, sembla que representi un paper macabre. Hom diria que dintre la seva buid còndrica s'hi guarden les vísceres del nostre avi o del nostre parent retratat. Com deia abans, en totes les cases de Barcelona hi ha un reguitzell de fotografies així; les famílies les conserven, passen generacions i arriba un moment que els posseïdors actuals ja no saben qui és el senyor o la senyora d'una de tantes fotografies, probablement es tracta d'una relació antillana, o d'una cosidora redimida per un polític. Les fotografies es van tornant molletes, i els surten unes taques com de malaltia infamant, i els propietaris les abandonen fins que totes moren a la dentadura dels ratolins. Algunes, molt poques, aconsegueixen salvar-se protegides pels nínxols dels cementiris.

Els retrats d'aquesta època no tenen res a veure amb l'esport, més aviat guarden una certa relació amb les tasses de camamilla i amb aquelles capses de llana de color de gos-com-fuig en les quals es guardaven les mostasses per calmar tots els dolors.

Després d'altra època, en la fotografia intervé l'aficionat; és el moment que els retrats són més familiars, amb paisatge i aire lliure. Això coincideix amb la pintura impressionista, i fins en els retrats de nuvis amb barba, fets per professionals, hi ha aquell mal gust sublim de les millors composicions impressionistes. Un barret de palla, una passionera, una barca de vela, un banc de jardiner i un canari flauta. Les fotografies d'aquesta època són uns documents sanguinaris d'una humanitat pacífica i hipòcrita. Jo tinc un feble per aquestes fotografies. L'editor que fes una edició de Froust amb cinquanta mil fotografies autèntiques adequades a la situació, ompliria un buit considerable en les nostres necessitats sentimentals.

Ara, des d'un quant temps ençà, la fotografia és exclusivament esportiva. Els retratistes que van als banquets a l'hora de les postres o a l'hora de l'aperitiu a demanar als senyors que sopen que s'estiguin una mica quiets i els enguagen aquell núvol diabòlic de magnesi que els tapa les ànimes, tenen exactament el mateix aire dels retratistes que s'enfilen al ring i enfloquen la musculatura d'un jove tímid que abandona uns braços de color de mantega plens de possibilitats agressives.

Fins els nuvis més fins i més estilitzats, en mans dels retratistes de moda, exhibeixen aquella rialla possissa que només es troba en estat salvatge en els concursos de natació i en les mandíbules d'algun cavall de cursa.

L'esport ha agabellat el retratista i li ha donat un plec especial; i naturalment, les fotografies més reixides, més impressionants i al mateix temps més a la page, són les que representen actes esportius. La gent, en general, no agraeix i no comprèn tot l'esforç i la vida negra que arrosseguen els retratistes esportius. És una manera de passar l'existència que no es comprèn, sense una forta passió ni una certa vocació; és el mateix que passa amb el comunisme, amb l'astronomia i amb determinades ordres religioses. La «passió» del retratista esportiu és de les que es manifesten d'una forma més ingrata, més plena d'ascetisme i de sacrifici. L'altre dia, presenciant un partit de futbol, vaig anar seguint tot el drama esgarifós que representaven els fotògrafs encastats a les fustes del gol, arronçats d'una manera impossible amb les calces al fang, desarticulant l'espina i a la caça de moments definitius, i esquivant els vidres de les màquines de les sabates dels jugadors, dels sabres de la policia, de les empentes del públic i, sobretot, dels xiulets dels protestatius. El retratista, en el camp de futbol, veu el joc d'una manera diferent de tothom; el veu d'escorç d'una manera monstruosa, allargada, aclaparant. Jo m'imaginava que les tortugues deuen veure d'una manera així tots els actes de la nostra vida. Això fa que els retratistes tinguin de l'esport una visió al·lucinant, d'un dramatisme que provoca la folia, i al mateix temps que considerin l'esport com una cosa absolutament lligada al vidre dels objectius de llurs màquines, a llur honor professional i a la digestió de cada dia.

I això té tanta força que influeix tota la fotografia en general, i l'home que un dia de pluja ha defensat la seva màquina contra tots els elements, fatalment converteix el seu art en una mena d'esport terrible, i d'aquest art en som víctimes tots plegats; jo, per exemple, si alguna vegada em faig retratar, sempre quedo amb aquell pesat una mica d'un esportman sense posat.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Barraques sota Montjuïc

En el segon període, és quan es comença a dibuixar la fessomia del «Gurugú». L'immigrant ja no cap al clos de la ciutat i s'apil·lota als afores. Aleshores és quan sorgeixen les primeres barraques de bloc al peu dels turons, les quals es desenvolupen, en poc temps, en pobles de debò.

El tercer període és quan al voltant de tots els pobles ja hi ha muralles de «Gurugús».

Ens permeteu, ara que ve a tomb, fer una definició del «Gurugú»? Doncs heus ací: un apilament immens, estrafolari, de cases i de barraques de totes mides, menes i fessomies, que comença a la falda d'un turó i s'escampa pel damunt com un crosset tot. La «Gurugú» autèntic del «Gurugú» català i un «Gurugú» autèntic del Marroc, és formidable. Vistos de lluny semblen nius de taups. La gent hi viu apilada de qualsevol manera. Si, a l'hivern, es desencadena un temporal d'aigua i de vent, el vent se n'enduu les teulades de deixalla, l'aigua omple les barraques i produeix una considerable quantitat de víctimes. Gallines, pollastres i conills que solen criar-se barrejats amb les persones; les gallines lligades per les potes a la taula del menjador, els conills a terra, per bé que dins d'una gàbia.

***

Som al 1900. Badalona és una ciutat alegre, amarada de sol, de cases blanques i netes, ajacada — hom diria adormida — al peu del mar. Els costums dels seus habitants són patriarcal. Tothom es coneix. Tothom és amic. De prop o de lluny, tothom és poc o molt parent. Més que no un poble, una família. Pescadors i pagesos viuen en una barreja fraternal. Molts fills de pagesos fan de pescadors; molts fills de pescadors fan de pagesos. L'aspiració més enlairada del badaloní d'aquell temps consistia a tenir un recó, a la calaixera, o poder fer front a una malaltia, i anar-ne apilant a casa a poc un altre per a la velleja; a casar les filles amb un bon xicot i esperar, amb una alegria anticipada, l'arribada dels nits. Esser avi! Aleshores, a Badalona, aquest és un fet molt important. Anar a passejar els nits, agafats de la mà, per la Rambla, dur-los al migdia a pendre el sol a la platja, constitueix un dels actes més transcendents de la vida.

Això pel que es refereix a les coses de l'esperit. Quant a les del cos, el bon badaloní sap que els diumenges haurà d'omplir un cistell de vianda, i a l'anar-se'n a passar el dia al bosc amb la família. Constà, però, que no li sap gens de greu, tot al contrari.

L'obrer autòcton, paleta, manyà, fuster, carreter, ferrer, ebenista, té, si fa no fa, els mateixos costums; sent, si fa no fa, els mateixos dolers. Els soci d'un centre polític, però, no poder-hi anar d'un dia amb els amics, a passar la tarda jugant al domino amb els amics. És soci igualment d'una germanada, la de Sant Antoni Abat, de Sant Francesc d'Assís, de Sant Pere Pescador. Paga una quota mensual, i té dret a l'assistència mèdica i al subsidi en cas de malaltia.

El poble és constituït per un quadril·later extens, que va des del carrer d'Irís fins al de les Flors; des de la Rambla fins al turó d'En Rosés. Al centre, les famílies benestants, els establiments importants i la plaça mercat. Dalt de la vila, els pagesos, filadors i algun que altre pescador escadusser. Al carrer d'Irís i els seus voltants, els vidriers amb les seves famílies. Pels volts del carrer de les Flors, els treballadors, homes i dones, de les fàbriques de teixits. Per bé que dividits en gremis, fins en categories, els badalonins mantenen entre ells un tracte amical.

A la banda de Montgat s'alça la fàbrica de cristall, amb la seva xemeneia negra, bruta de fum. A la del Besòs, la de can Cros, que en té tres o quatre, les quals treuen un fum gris, i entorn se'n unes enormes piles de carbonissa enllustrada. Són els sentinelles avançats del poble. Més enllà, a banda i banda, erms clapatats d'atzavara, l'ull negre del pont de Montgat, la salvereda grisa del Besòs. Encara només s'hi parla català. Quan, en passar pel carrer, hom sent parlar un altre llenguatge, es tomba sorprès; «Forasters!», pensa.

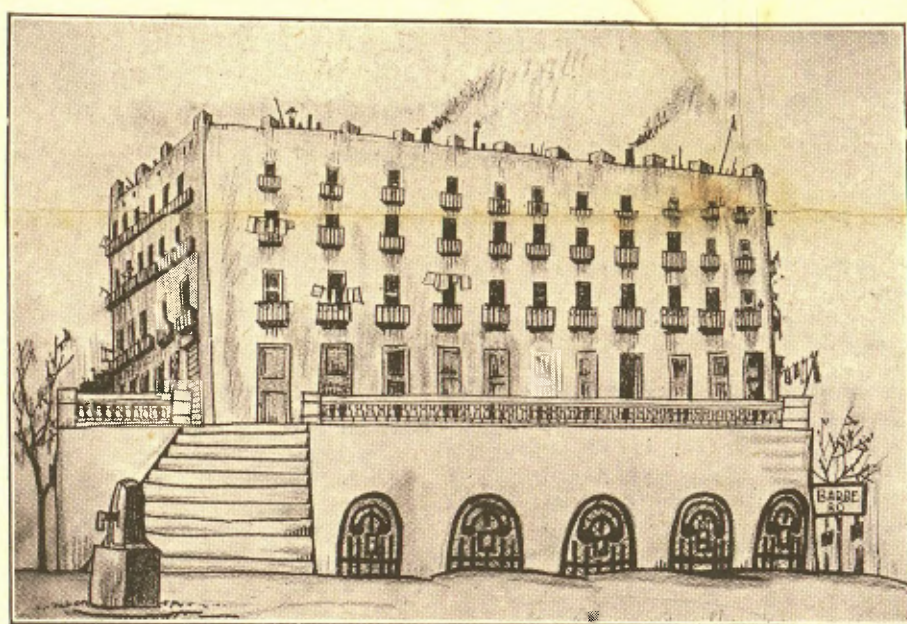
Es el moment crític de la naixença. Les fàbriques s'engrandeixen; cada dia se n'ajouquen de noves.

I si les fàbriques s'engrandeixen, el poble segueix un ritme idèntic. Es aleshores quan es noten els primers símptomes de la invasió que més tard ha de convertir un poble

baven amb un carregament de fills menuts, i un altre de sacs apedaçats, lligats amb cordes d'esparrt. Mobles, cap. S'apilaven a les cases dels afores. A cada casa s'encabien tres o quatre famílies.

L'home es posava a treballar, de peó, en una fàbrica. La dona anava al camp. Les criatures, espellifades i brutes, es passaven el dia rebolcant-se sobre els rajols de l'entrada com a garrinets, o bé al mig del carrer, damunt la pols, a ple sol. Cinc pesettes, el jornal de l'home; dues i mitja o tres, el de la dona. Diguem set pesettes i mitja. Ja n'hi havia per anar sent tirant.

Al migdia véieu les dones assegudes als

Els «Quarantapisos» de Badalona

marges de la carretera, sota l'ombra dels platans, que dinaven. Una llesea de cap a cap del pa i una olla de terrissa, plena de tomàtocs o de cebes. Sense amanir, naturalment. Els homes, arrecerats a les parets de la fàbrica, a la banda que hi tocava el sol, menjaven el mateix. Les criatures les cuidava l'àngel. S'adonaren ben aviat que darrera d'aquelles fàbriques hi havia un sorral erm, clapat de basses d'aigua pudenta, en les quals es criava boga que els cadiraies recollien. Era el Gorg. Quan, a conseqüència de les pluges d'hivern, baixava el Besòs, hi véieu volar els ànecs salvatges. Els pagesos compareixien, l'escopeta al coll, disposats a malgastar uns quantos cartutxos. Sempre en quia algun. Els xicots, en sortir d'estudi, a les tardes, anaven al Gorg a collir gram. Ens el veniem a cal herbolari, a canvi de regalèsia.

S'adonaren del Gorg i determinaren cultivar-lo. S'hi construïren uns tancats de canyes, amb la seva barraca corresponent. Hi sembraren tomàtocs, patates, cebes i meloneres. Aprofitaven l'aigua dels bassals per regar el tros. No es preocuparen poc ni molt de si aquells terrenys tenien propietari o no. Quan, anys després, hom començà a edificar-hi, calgué tancar-los, i en sortiren dos. L'autèntic, el que havia heretat la terra dels seus pares, i el foraster, que pretenia ésser-ho perquè l'havia conreada. Calgué Déu i ajuda per aconseguir treure'ls.

Els peons de les fàbriques de productes químics, per la seva banda, descobriren que l'àcid nítric tenia la virtut de fer sortir una llaga, només tirant-se'n unes gotes, a la mà o al peu. Una llaga inofensiva, que ben alimentada podia allargar uns setmanes. El descobriment va coincidir amb la implantació de la llei d'accidents del treball, amb la creixença de les germandats i amb l'establiment al dispensari municipal de la cura gratuïta per als obrers, acompanyada dels remeis, igualment gratuïts. Fet el descobriment i apressar-se a inscriure's com a socis a totes les germandats locals, i dedicar-se amb entusiasme al culte intensiu del nou descobriment, va ésser tot u.

El Gorg ja no rajava. Era, doncs, qüestió de cultivar la llaga amb tendresa; com si fos una filla, de treure'n tot el profit possible. Cobraven el subsidi de les germandats, el jornal de la fàbrica; més tard, cobriren l'accident del treball.

Què ha de fer l'obrer! Agafaren una afició desmesurada a unitat-se els peus i les mans amb aquell acid. No eren feliços si

La major part dels nostres pobles es troben voltats de «Gurugús». Són el baluard de la immigració. A Badalona fan una muralla entorn de la ciutat. Com que ens en sobraven un parell, en regalarem un a Sant Adrià i un altre a Santa Coloma.

***

Als seus començos la invasió marca un ritme lent. Amb la guerra s'accelerà i acabà convertint-se en una invasió.

Badalona continua essent la Meca dels immigrants. A penes desembarcats, tot just lligats els sacs, aparats els cistells i arreglades les criatures, fan cap a l'estació de França. A Badalona hi troben el redós del païsano, i feina. Som al temps de les vaques grasses i cal aprofitar-se'n. Els jornals són crescuts. Els sindicats, aprofitant les circumstàncies favorables, tenen pretenions. És l'hora doncs dels sindicats, i s'hi afilien, enllaminats. Abans ho havien estat de l'acid i de l'hortet al Gorg.

Es guanyen bé la vida. Si, de tant en tant, es planteja una vaga, l'accepten, perquè saben que, cas de guanyar-la, en sortiran beneficiats; cas de perdre-la, seran els primers de tornar al treball, en les condicions que els duguin. El foraster és el franc-tirador de les lluites socials. La qual cosa, però, no és obstacle perquè alardegi d'avancat, de comunista libertari, i tampoc no li priva de comprar-se un tros de terreny a terminis, per tal de bastir-s'hi una barraca amb blocs i deixalles de pedra.

Igal que feia abans, passa les nits dels dissabtes i les de les vigílies a la taverna. Disposa de més moneda i la gasta. Juga a cartes, però a mitja nit es permet el luxe de fer resopó. Sardines escabexades, olives negres, cargols amb salsa, moixama, gambes. Els «Gurugús» formen pobles, separats de la ciutat. Compten amb tavernes, amb sales de ball i amb cinemes propis. Les tavernes, amb les parets plenes de cartells de toros, unes quantes taules i uns bancs de fusta, uns taulells petit i brut i unes botes de vi. La Alegria de Andalucía, habos i caracoles. Penjada a l'aixeta d'una bota, una guitarra, amb cintes de colors. L'amo, que és un païsano emancipat, dona facilitats pel pagament, la qual cosa, a l'hora que facilita l'expansió dels clients, fa augmentar els ingressos de la casa. Davant de la porta, oberta nit i dia, hi fa cabriolets un núvol espès de mosques.

La sala de ball és un encanyissat guarnit amb banderoles, il·luminat amb llum d'a-

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Tel. 11655

DE LA IL·LUSIÓ A LA REALITAT

El meu veí Sr. Lerroux

Els que hem vingut al món cap allà l'any 1907 i, vint-i-cinc anys més tard, contemplem l'espectacle ciutadà amb una atenció passadada, ens trobem cada dos per tres en el cas, una mica arriscat, de descobrir la polvorosa. Ara mateix, el que escriu aquestes ratlles ha tingut ocasió de descobrir don Alejandro Lerroux.

No aconsellàrem als estimats lectors que es prenguessin aquest mot *descobrir* massa al peu de la lletra. Volem dir que fins l'any de gràcia de 1932, no hem vist i sentit personalment al famós cabdill radical. Sentit, per ràdio, i vist, a tres metres de distància, per un mitjà considerablement menys científic.

Tot plegat, aquest espectacle mut i sonor que ens ha ofert gratuïtament don Alejandro, fa de mal lligar amb aquella impressió tan viva que teníem del Lerroux de les col·leccions endarrerides del *Cu-cut!* Hem vist un Lerroux ancià més respectable que venerable, d'aire simpàtic i amb una elegància de vell coronel de la guàrdia civil que ha conegut una tardana opulència. Que n'és de lluny aquell Lerroux inflammat i declamatori que En Llaveries dibuixava amb una tècnica de cartell dels toros!

Diumenge a la nit el senyor Lerroux i els seus acompanyants tingueren la mala pensada d'instalar-se a la taula on tenim el costum de sopar cada nit, en un restaurant de la plaça de Catalunya. Els solters anem pel món repartint tendresa entre les coses més absurdes i hom acaba, sense adonar-se'n, posant estimació a una taula de restaurant. Es per aquestes raons que don Alejandro va aparèixer per primera vegada davant dels nostres ulls en una situació que no convidava precisament a la simpatia. Ens havia pres la taula i ell, que ara defensa amb tanta calor com vaguetat els drets sacratíssims de la propietat, està en excel·lents condicions per comprendre la poca gràcia que havia de fer-nos la renúncia forçosa a uns drets que, potser amb optimisme exagerat, considerem ben adquirits.

No volem portar més endavant aquesta supèrflua qüestió. L'opinió que ens mereixi la figura i la política del senyor Lerroux no ha de veure's influenciada per aquesta bagatella. Val a dir, però, que l'antipatia que d'ella es pogués determinar no estaria gaire més justificada que la sorollosa adhesió de molts dels més recents admiradors del poc radical cabdill.

El senyor Lerroux sopava entre la muda adoració dels seus — nombrosos — companys de taula. Davant per davant, seient modestament en una cadira volant, hi tenia el senyor Pich i Pon en persona. El sol fet de la presència del senyor Pich, encara que aquesta presència no estigui justificada per un discurs, és un espectacle que pot satisfer el més exigent. No sabem si fou per aquestes raons que el senyor Lerroux va declarar, entre plat i plat:

—*Hoy me siento feliz.*
Per què no? Va menjar ostres, una crema i espàrrecs; menü de refinat i de desganat; menü de gran *cocotte*, de financier nerviós i de poeta en estat interessant. (Jo ja sé el que em dic.) El senyor Lerroux, que està subjecte a un règim alimentari molt més sobri que la seva oratòria, feia l'extraordinari d'unes ostres. I les ostres sempre són ostres, encara que hi hagi els socialistes al poder.

Després, l'esperava una funció de sarsuela honorífica al Novetats.

***

He vist moltes fotografies del senyor Lerroux. Tantes, que m'imaginava difícilment la possibilitat de contemplar-lo fora de les pàgines d'una publicació gràfica. Però, tot arriba en aquest món, i també ha arribat el dia que he pogut veure el senyor Lerroux de bo de bo.

I bé; em penso que ja és qüestió de no dissimular més la veritat: el senyor Lerroux de les fotografies no té res a veure amb el senyor Lerroux al natural. El Lerroux dels gravats és un senyor del qual hom s'estranya que alguna vegada hagi deixat d'ésser conservador. En canvi, el Lerroux natural presenta una cara infinitament més d'acord amb la seva història política. Serà un truc de maquillatge reservat — atenció delicada

El senyor Lerroux més de vint anys enrera, quan era a l'Argentina

— al seus antics correligionaris barcelonins? Resultarà que el Lerroux retocat és el de debò i no el de les fotografies? Misteri! Misteri, però permeteu-me que insisteixi: en la cara del senyor Lerroux hi veiem, tant com el senyor Lerroux mateix, una explicació plausible de l'existència política dels senyors Emiliano Iglesias, Casimir Giral i fins, per què no dir-ho?, del mateix senyor Pich i Pon. Suposem que aquesta modesta suggerència del periodista serà ben rebuda per l'opinió en general i pel senyor Pich en particular; en particular, perquè és un testimoni apreciable a oposar a la maledicència dels que s'han atrevit a negar l'evident conseqüència republicana i radical del president de la Cambra de la Propietat Urbana de Barcelona.

***

Per ràdio, és tot una altra cosa. Quina veu més admirable té el senyor Lerroux! I quines coses tan poc admirables diu amb aquesta admirable veu! Es molt trist no poder estar d'acord amb el que diuen i pensen la majoria de la gent; això és: que don Alejandro és un orador formidable.

Ja ens fem càrrec que hem descobert el senyor Lerroux en el moment més difícil de la seva vida d'orador. Un moment en el qual tota la traça ha de consistir a parlar tanta estona com es pugui, per dir el menys de coses possibles. No ens atrevírem a dir que això constitueixi una dificultat per al senyor Lerroux; potser, més aviat, ens atrevírem a dir el contrari.

I és per no dir-ho, que donem per acabat aquest article. Ja seria bonic que, cap a les acaballes, ens haguessim pres al peu de la lletra la descoberta del senyor Lerroux!

JOSEP MARIA PLANES

Mirant a fora

Les propines

En ocasió de *lecciones* visites de grans personalitats europees als Estats Units, els diaris nordamericans han publicat una petita estadística maliciosa de les propines que aquelles personalitats han donat al xofer del cotxe posat a la seva disposició.

El més fastuós a estat Grandi amb 50 dòlars, amb més plenitud que el rei de Siam, que només li donà 30. Més endarrerera ve Laval amb 20 dars i el darrer de la llista és Mac Donald amb 15.

Després d'això, a les reunions internacionals es parlarà de aritat!

Harmonia ministerial

El ministre *grede* Finances, Maris, ha estat operat pel se col·lega el ministre de la Higiene, Pappas, *urgida* dels hospitals.

L'operació ha anat bé; en el cas contrari, era imminent una crisi ministerial.

Es de suposar qe, un cop ben restablert, Maris indicarà a Pappas una avantatjosa col·locació de capils. Un favor en val un altre.

El desarmament de l'objectiu

Nombrosos delegats a la Conferència del Desarmament han protestat de les indiscrecions del cinema.

En efecte, la indiscreció dels operadors d'actualitats ha caut alguns delegats en actituds que no tenen res de diplomàtic. I s'ha jutjat que aquestes escenes, projectades sense control a les pantalles de tot el món, poden perjudicar el prestigi de tal o tal altre home d'Estat.

Una reunió especial del bureau de la Conferència ha servit per reglamentar els drets de la presa de vises.

— Hem estat els primers desarmats — comentava un operador de cinema.

El president Leguía

L'ofici de president de la República no és d'una gran tranquil·litat, al Perú.

El president Leguía, mort no fa gaire, havia tingut una carrera política més aviat moguda. Julgeu:

1908. Elegit president.

1909. Revolta. El president és amenaçat de mort. Salvat per l'exèrcit.

1910. Amenança de guerra amb l'Equador.

1912. Derrotat a les eleccions.

1918. Tornat a Perú i s'apodera del govern.

1920. Elegit president.

1925. Reelegit.

1930 (abril). A punt d'ésser assassinat.

1930 (agost). *Resignat de la presidència* empresonat, *acusat de dilapidació de la Hisenda*.

1932. Mor a conseqüència d'una operació quirúrgica.

De fill del Cel a president

de República

El comitè administratiu de les províncies del N. E. de Manxúria ha decidit d'adoptar el règim republicà i que l'ex-emperador de Xina, Pu-Yi, sigui el president, l'entrada del qual a la capital del nou Estat és probable que tingui lloc avui.

S'havia vist presidents convertir-se en emperadors, però la inversa no és gens corrent.

Pu-Yi, emperador de Xina fins a 1911, no s'ha dit sempre Pu-Yi. Quan era petit li deien Wu, *ahora* del migdian. Arribat a home es digué Pu-Yi, i Hsuan Tung com a emperador.

En el llarg interregne entre 1911 i 1932, es digué Henri Pu. Sota aquest nom féu de banquer a Xang-hai, sense que els seus negocis fossin precisament pròspers. Per acabar-ho d'adobar, una de les seves antigues favorites el processà per ruptura de contracte i obtingué del tribunal de Nankin una forta indemnització.

Ara sembla que el nou càrrec que li ofereixen pot solucionar-li la vida, i no pas temporalment, ja que — privilegi que no tenen els altres presidents — la presidència de Henri Pu és vitalícia.

L'ex-rei de Saxònia

Frederic August, ex-rei de Saxònia, mort recentment, a penes era conegut a l'estranger sinó per les seves desventures conjugals: a principis d'aquest segle, la seva dona, la princesa Lluisa, s'escapà amb un preceptor dels seus fills. Frederic August, catòlic, no volgué divorciar-se i es resignà. No era home per pendre's res a la valenta. Quan en novembre de 1918 els revolucionaris li anaren a demanar de deslligar els oficials de llur jurament de fidelitat, no hi va posar cap obstacle.

Alguns anys més tard, en arribar a un balneari i posar el seu nom al registre de l'hotel, es va trobar que l'últim viatger arribat era la segona dona de Guillem II, que s'havia inscrit així: «Sa Majestat Herminia, reina de Prússia, emperadriu d'Alemanya.» Ell va escriure a sota: «Frederic August, rei disponible.»

Eloqüència sagrada

A París, un predicador quaresmal, mossèn Fontagnères, s'ha demostrat molt modern fent en els seus sermons llargues cites de poetes i novel·listes contemporanis. Alguns clergues, fidels a les velles tradicions de l'eloqüència sagrada, han criticat aquest procedir, i el predicador literat ha cregut convenient fer enguany els seus sermons en una església d'un públic més al corrent de la literatura moderna.

Es diu que Paul Valéry i la comtessa de Noailles estan molt contents d'ésser citats per Mn. Fontagnères, i que l'esmentada poetessa, amb la seva acostumada modèstia, ha dit:

— Al capdavant, en els meus versos hi ha més poesia que en la insípida Imitació.

ELS HEROIS I ELS SEMI-DÉUS

George Washington

Maurois, en un bell article sobre Washington, publicat a *Les Annales* del febrer propassat, fa especial menció d'un detall característic de tots els judicis que feien els testimonis oculars del personatge el segon centenari del qual ara es celebra: li trobaven un aire de semi-déu.

Aquest aire, segons sembla, també fou el del romà Octavi, personatge que presenta semblances de caràcter amb Washington:

com una força còsmica per dur-ho tot a bon terme.

Heus aquí descrit el tipus de «semi-déu», que nosaltres oposarem al de «heroi»; l'heroi és com el foc que puja en l'aire tot esverit, flama, i el semi-déu, talmant el cel, és llunyà, fred, taciturn i fatal. L'heroi neix de l'instat i posseeix totes aquelles qualitats que serveixen per fer les coses a l'instat i molt sovint, que viuen un instant, efímeres; Napoleó i el seu imperi foren heroics; en canvi, l'home superior d'aquest tipus que els homes han comparat als semi-déus, treballa lentament i desplega la seva força sense moure's de lloc; un heroi us l'afigreu sempre en estat d'agitació o bé encorlat dins la tragèdia; el semi-déu viu dalt d'una regió serena i incommovible; si la seva intel·ligència fos superior al seu caràcter, adquiriria aquella mobilitat, tan poc majestuosa, de les persones d'enginy.

Cal un punt de mediocritat per ésser una meitat de déu. La sensació divina que els homes perceben aleshores és la de la diferència que hi ha entre la distinció un xic lenta del personatge i el dinamisme de la seva obra.

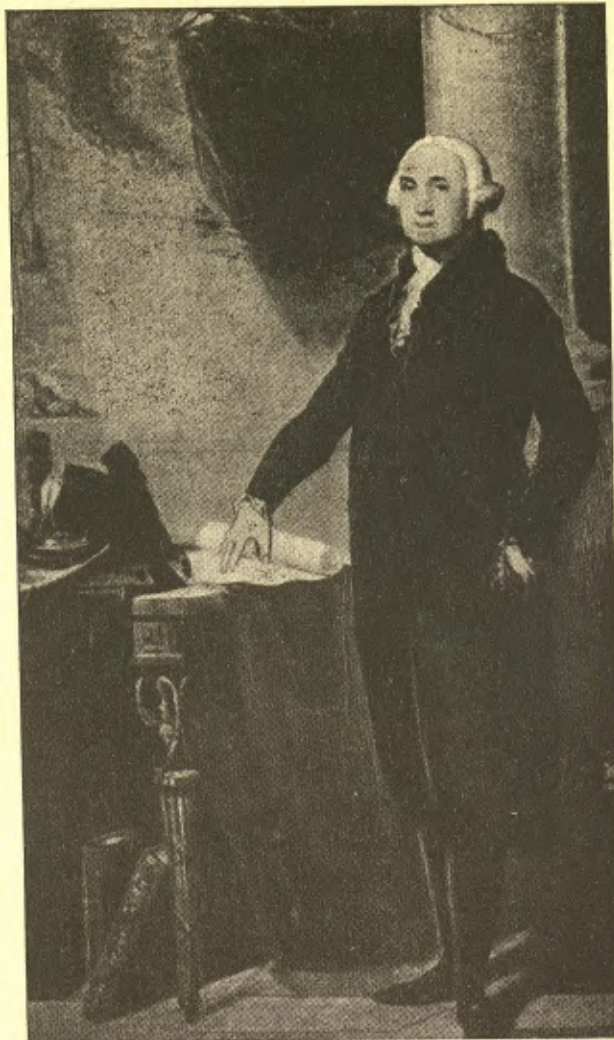
Washington tenia totes aquelles virtuts segons les quals l'individu no perd mai tota la presència del seu ànim; el seu seny era, com si diguéssim, una decència en el fer funcionar el pensament, una sinceritat absoluta de la reflexió; quan meditava una cosa, ell, l'home honorable, hauria trobat com una immobilitat deixar d'examinar-la per tots els cantons. Car sovint els homes no pensen per manca de sentit ètic. Un bon sentit gairebé sempre depèn de la puresa mental.

Heus ací un assaig de retrat interior d'aquest personatge, considerat com el pare d'una de les nacions més poderoses de la terra; a l'inrevés de la majoria dels grans homes, va saber construir una cosa molt més important del que ell era. Els altres solen

fer servir de pedestal la nació que els ha donat naixença; ell s'afanyà a impedir que, un cop aconseguit el seu alt lloc, la submissió de la recent República a l'autoritat del President es convertís en un esclavatge a l'home, a George Washington: no volgué altre honor que ésser, en una terra d'homes lliures, el primer devot de la llibertat.

Com els semi-déus, fou més gran per la qualitat divina del seny que per la humana de l'enginyositat.

ROSSEND LLATES

Washington, per G. Stuart

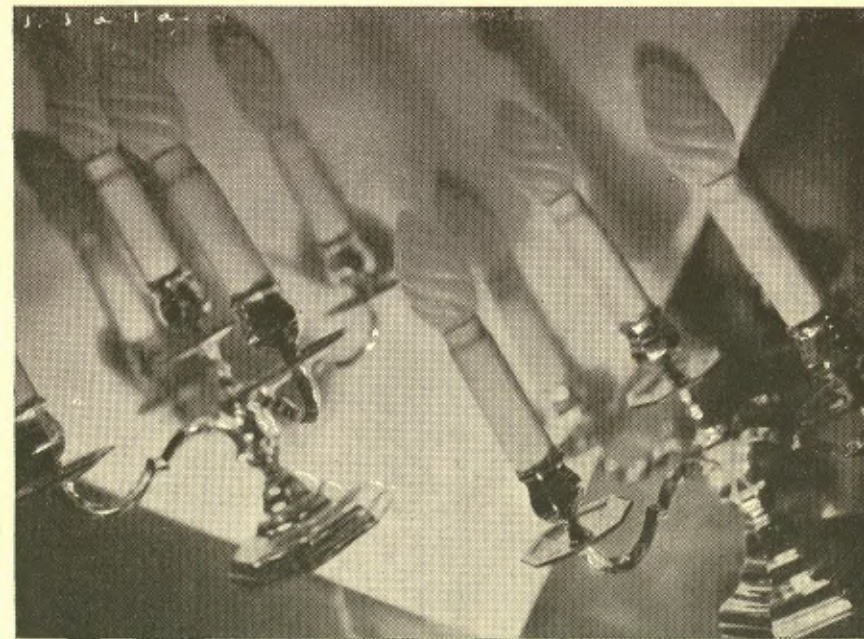
malgrat les diferències, principalment d'ètica.

Com Octavi, Washington no fou home d'una intel·ligència genial, ni d'una decisió ràpida, i mancava del tot d'imaginació; mai no improvisava i si mai calia, se'n seguia un fracàs. No era brillant, ni astut. Com pogué arribar, doncs, al primer rengle dels personatges de la història? La mera fortuna, l'atzar, no explica el seu cas; car, no tan solament assolí l'èxit, sinó el prestigi que acompanya les figures veritablement grans per elles mateixes: Washington no és tant un gran home com un gran exemple; un bell exemplar de la humanitat; i això perquè posseïa la qualitat dels semi-déus: la divina quadratura del seny; la reflexió tonaç i la prudència coratjosa: ningú com ell per evitar els perills evitables; però també ningú no podia comparar-se-li a desafiar els perills presents amb la més absoluta indiferència. No era un intuitiu; però quan havia reflexionat una cosa, sabia exactament tot el que calia fer, i tenia una voluntat inflexible

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

J. ROCA

JOIER

PRESENTA EN
PLATERIA EL
MES NOU
I ORIGINAL.

Rambla del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

EL CINEMA

Les darreres estrenes

Cabines de luxe és un film de William K. Howard, director que cal no confondre amb Howard Hawks, l'autor d'*Una xicota a cada port*. W. K. Howard és així mateix autor d'un film meravellós titulat *Pirata de riu*, del qual vàrem ocupar-nos llargament en el *D'ací i d'allà* quan la seva estrena. Darrerament hem pogut veure també *La patrulla de l'alba*, cinta que, si bé és veritat és en conjunt bastant grisa, comporta tot i així un parell de bobines realment sensacionals.

L'acció de *Cabines de luxe* transcorre tota ella a bord d'un transatlàntic. L'acció, per bé que molt diversa, es troba doncs concentrada dins un espai molt reduït. Hi ha un xic de tot en aquesta vasta ciutat flotant, i aquella reunió accidental d'una pila de gent de tota mena crea un món minúscul que sembla resumir a grans trets el món immens que tots ells han deixat a terra.

La intriga no ofereix cap particularitat remarcable. Muda, hauria pogut apassionar. El silenci deixa les coses dins una atmosfera d'abstracció molt favorable a l'excitació de les nostres imaginacions. Ara el film, presentat amb dobles, esdevé un xic massa verbal, i el que diuen els personatges, i la manera com ho diuen, no té pas aquell accent de veritat que el cinema sembla reclamar.

El film val sobretot per alguns fragments estrictament dinàmics. En començar, per exemple, la partida del transatlàntic. Aquella gervació que s'agita dins un immens remolí i l'emoció del comiat són coses ben vistes en una sèrie d'imatges que es succeeixen ràpides i incisives. També a la fi, a la cambra de les màquines hi ha una persecució que fa el seu efecte. Tota aquella maquinària sembla posar-se com una immensa teranyina en els fils de la qual lluiten dos homes pistola en mà i el vapor d'aigua que d'arreu traspua és un efecte plàstic que acaba d'arrodonir aquest fragment d'una atractiva visualitat.

Edmund Lowe fa una variant d'aquell tipus d'estafa i de gangster professional, capaç tot i això de grans virtuts, al qual el cinema americà ens té ayesats. Edmund Lowe arriba a fer un gran efecte damunt d'una ingènua com Lois Moran, i a no ésser perquè la policia es fica en l'assumpte, haurien acabat casant-se tots dos.

Accepto aquesta dona és un film inspirat en una novella; com que aquesta novella es titula *Extasi perdut*, a jutjar pel film.

hem de pensar que l'autor d'aquest ha fet el que li ha semblat.

El film recolza sobre aquell contrast, que hem vist exposat en altres films, entre la ciutat i la praderia. A la ciutat viu Carol Lombard menant una existència capritxosa i insensata. A la praderia hi ha Gary Cooper que no entén res en dones, però que és un home sa i coratjós. La noia, que ha anat al ranxo, és sensible a l'encís d'aquell home

Carol Lombard

tan diferent dels que ha conegut, i a la primavera es casen. Quan canvia el temps, les idees de la noia també comencen a canviar, i quan ve el mal temps el diable li xiula a les orelles mals pensaments. Aquella vida l'avorreix i s'acovarda davant la inclemència dels elements; així és que un dia fuig per retornar a la ciutat i rependre aquella existència bulliciosa. Disposarem al lector del que succeeix després, tot plegat un xic massa sumari i convencional, per dir-li tan sols que a la fi tot s'arranja i Carol Lombard retorna al ranxo.

Amb un *métier* tan acurat i uns intèrprets tan intel·ligents hom pot permetre's el luxe de filmar, sense fracassar, qualsevol història, i *Accepto aquesta dona* no és precisament qualsevol història. Hi ha moments deliciosos, encara que tots ells desenvolupats sense matisació psicològica de cap classe. Es veu més aviat un film que s'apuntala en una sèrie d'idees manllevades a cintes anteriors. Hi ha una nit de Nadal, episodi en el qual l'objectiu indiscretament ens fa transparent el recés més íntim de la llar per mostrar-nos d'una manera com sols el cinema pot fer, amb tot el prosaisme sadollat d'intimitat, aquesta cosa tan simple i immensa que és la llar conjugal.

Gary Cooper és un artista bo de debò. Carol Lombard, un xic distreta a estones; aporta ací tot l'encís de la seva bellesa rosa i de la seva gràcia endiablada.

J. PALAU

PANORAMA

Una campanya insidiosa

Volem reclamar per nosaltres la responsabilitat de dues coses. Una és que, per una confusió involuntària, alguns crítics no reberen localitat per a la nostra darrera sessió de cinema. L'altra la d'haver retolat aquella piquiponiana grica que apareixia en un reportatge retrospectiu i que els diaris del senyor Pich qualificaven de «mofa excrable». I d'això derivam tot seguit a atacar l'empresa del Fantio, que no té res a veure amb una cosa i amb l'altra.

Es pot fer crítica d'un film, sempre que no l'animin unes intencions que converteixin la crítica i els diaris que la publiquen en una altra cosa que no s'hem anomenar.

Saben de sobres els Btons Brothers, que nosaltres vàrem organitzar la sessió; que el film *El camí de la vida*, encara que rus, no fa perillar la República i és de propaganda comunista, sinó que el podria presentar la Junta de Protecció a la Infància i que si estan molestats d'encàrrec per aquella piquiponiana, no tenen cap raó de fer contra una empresa una campanya sospitosa.

Fins ara, aquells diaris han callat davant d'altres films russes—excel·lents, però de propaganda—, perquè el seu gest d'ara, tan violent, no tingui més altres causes que les que diuen.

I quant a piquiponians, en podem projectar de molts més sabrosos. En la de la sessió passada, al cadavall, el senyor Pich feia de república. En trobaríem de data posterior en què ja no era així.

El curs de cinema ala Universitat

Com els nostres lectors hauran sabut per la premsa diària, dimecres passat, dia 27, tingué lloc, sota la presidència del degà de la Facultat de Filosofia i Lletres, Dr. Bosch Gimpera, la inauguració oficial del «Primer Curs de Conferències sobre cinema». Després de les paraules presidencials, que, en obrir l'acte, remarcaren la transcendència de l'acte que es realitzava, el director del curs, Guillem Díaz Plaia, n'explicà l'aspiració i les línies generals. Féu notar que la radical disjunció que hi havia a casa nostra entre universitaris i escriptors ha desaparegut de sobte, en encarar-se la Universitat amb les coses més vives del nostre temps.

La conferència inicial anà a càrrec del catedràtic de la Facultat de Filosofia i Lletres Dr. Angel de Apráiz, que desenrotllà magníficament el seu tema: «Posició del cinema en la teoria del art». La segona conferència tingué lloc ahir, dimecres, a càrrec del Dr. Jeroni Moragas, que parlà interessantment d'Educació i cinema.

Cal remarcar que ha estat muntat a l'aula de la Facultat un aparell de cinema sonor cedit gentilmente per la casa Orpheo Sincronic. Els dos primers films del programa —*Història d'un pèsol* i *Romança sentimental* (Eisenstein)— han estat oferts per la casa Febrer i Blay.

De l'èxit d'aquestes conferències donarà idea el fet que, depassant el número de vuitanta els inscrits—capacitat màxima de l'aula on està instal·lat el curs—la direcció ha hagut de pendre l'acord de clausurar la matrícula.

MIRADOR, que tant ha fet per a la creació d'un públic intel·ligent de cinema, es felicita per aquest èxit encoratjador.

“El tinent seductor”

El film *El tinent seductor* és una opereta, és a dir, és tret d'una opereta vienesa, *L'encís d'un vals*, d'Oscar Strauss. Cal comptar, doncs, que el seu argument és convencional i supeditat a les tradicions de l'opereta vienesa.

Un tinent austríac, de guàrdia a l'arribada a Viena del sobirà acompanyat de la seva filla del petit Estat veí de Flausenthurm — nom un xic grotesc, en alemany —, somriu

manera de veure, *El tinent seductor* és l'expressió més recixida de l'opereta cinematogràfica. Es dirà, si es vol, que es tracta d'un gènere fals en si i d'una gran banalitat. Però trobaríem raons, adduint que més val aquest gènere, per fals i banal que sigui, que no pas el pretensiosament transcendent.

Quant als intèrprets del film, senyalem el treball d'una actriu poc coneguda, Miriam

«El tinent seductor»

fa l'ullet a la seva amiga, una violinista; la princesa es pensa que això va per ella, s'indigna, son pare li fa cor, criden el tinent per anomenar-lo, i l'oficial no té altre remei que casar-se amb la princesa. Nit de nuvis blanca. El príncep consort surt a voltar, troba la violinista. La princesa la crida, acaben essent amigues: la violinista li ensenya de vestir per fora i per dins, l'espavila, li fa conquistar el cor del casat per força.

Argument, ja es veu, dintre la més ortodoxa tradició de l'opereta i en el qual no ens hem de detenir. Un cop acceptat, el que importa és la realització del film. Doncs bé, Ernest Lubitch ja fet una obra perfecta en el gènere de les que fan passar agradablement l'estona.

No hi ha, és cert, tanta part de cant, tanta espectacularitat, tanta mobilització de comparsa com en la cèlebre *Parada de l'amor*. No hi ha tampoc una música tan agafadissa a les oïdes. Els esperits primaris, doncs, podria ésser que no rebessin *El tinent seductor* amb aquell entusiasme que pogué mantenir *La parada de l'amor* tant de temps en el cartell. Però és indubtable que els esperits més cultivats prefereixin aquesta darrera producció de Lubitch a aquella altra. Hi cospiran una cura del detall que porta tot el film amb la precisió d'una mecànica de rellotgeria, i una malícia discreta.

Hi trobaran sobretot un arranjament musical, servint-se dels temes de Strauss, que subratlla les situacions del film millor del que ho farien les paraules. A la nostra

Hopkins, que no és precisament una gran beutat, però es demostra una excel·lent actriu. Pel que fa a la *vedette*, a Maurice Chevalier, no cal parlar-ne, més que més no dient-nos res de nou en aquest film. És el Chevalier de sempre, que no fa res per renovar-se i superar-se, sinó que es manté al mateix nivell a què ens té acostumats. Però suscita en tot moment aquella simpatia en el públic que li assegura llargs èxits encara que el seu treball no marqui cap guany sobre el Chevalier que tots coneixem.

En resum, *El tinent seductor* és molt bo com a diversió, molt ben fet, com a obra de Lubitch, sense discussió el millor realitzador d'operetes cinematogràfiques.

JOAN SOLER

Ja ho sabeu...

—que el film tret per Ozep d'*Els germans Karamazov* és fet amb molta traça, encara que a penes sigui res més que un episodi de la gran novel·la?

—que Marcel l'Herbier prepara un film d'espionatge: *Document 127*?

—que la versió alemanya de *L'Opéra de quat'sous* té cinc cens metres més que la versió francesa del mateix film?

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

URQUINAONA

Gran èxit

Isabel de Solís

Llegenda romàntica de pura arrel espanyola. Motiu d'evocació d'una època plena d'encís i colorit

Interpretació de la gentil ballarina espanyola

Custodia Romero

que actuarà personalment durant els dies de la projecció, a dos quarts de set i a les onze, sense augment de preu

Exclusives Balart i Simó

Si esteu trist és perquè voleu

Maurice Chevalier

en

El Teniente Seductor

farà de vós una persona feliç

3ª setmana al Coliseum

Es un film "Paramount"

Saló Catalunya

CADA DIA

CARNE de CABARET

PEL·LÍCULA DIALOGADA EN ESPANOL
CON RAMON PEREDA Y LUPITA TOVAR
Un Film Columbia
dirigida por WILLIAM CABANER

Un film basat en la popular cançó ianqui

"THE CENTS-A-DANCE"
en el qual apareixen a més dels esmentats artistes

Carme Guerrero
Soledad Giménez
René Cardona
Maria Calvo
Nancy Torres

Distribució
Els Artistes Associats

El monstre creat per

EL DOCTOR

Frankenstein

serà presentat avui, dijous, en

CAPITOL

No deuen acudir-hi les persones nervioses

Superproducció **UNIVERSAL**

Les Corts han votat el divorci.
Voteu vós en favor o en contra en

LA DIVORCIADA

NORMA Shearer

PRODUCCió
METRO GOLDWYN MAYER

Aviat al

TIVOLI

EL TEATRE

Una bona companyia

La companyia de la secció de Praga del Teatre d'Art de Moscou que ha actuat aquests darrers dies al Goya — sobre la qual els nostres lectors foren posats en antecendents des d'aquestes mateixes columnes —, ha deixat en nosaltres un bon record que tardarà molt de temps a esborrar-se'ns.

Amb aquesta colla d'artistes que dirigeix el gran actor Paulov, hem pogut presenciar l'espectacle — insòlit per nosaltres — d'una companyia veritablement homogènia en tots els seus elements, una companyia en la qual ha desaparegut el divo que s'avança a cantar la seva ària mentre tots els altres personatges que hi ha damunt l'escenari s'encartonen en la més estúpida inexpressivitat.

En les realitzacions que ens han ofert aquests artistes es pot dir que no es destaca absolutament ningú. En elles tothom treballa amb entusiasme i fervor. Quan es tracta d'interpretar qualsevol obra, tots aquells que hi intervenen — íntegrament, des d'aquell que hi juga el paper més important fins al que s'encarrega del més insignificant — s'hi llienen de ple i, cada un des del seu lloc, es lliura al servei del pensament de l'autor amb totes les seves forces.

Hem vist uns actors i unes actrius — del primer al darrer, repetim-ho, sense excepció — que saben moure's en tots els sentits, que saben representar tots els papers, que saben vestir-se de totes les maneres. Uns actors i unes actrius que, en el curs d'una representació, quan el seu interlocutor parla, saben escoltar, s'adonen d'allò que els diu i en llur rostre s'endevina les reaccions que els produeix el que escolten. Uns actors i unes actrius que tenen sempre present, en qualsevol moment, en qualsevol circumstància, que es troben dalt de les posts representant un paper, davant un públic que se'ls mira i que tant els veu quan enraonen com quan callen, que es belluguen, que accionen i que dialoguen sempre posseïts d'aquesta mateixa idea, sense quedar mai fent només acte de presència.

Hem tingut ocasió d'admirar una deliciosa coordinació de moviments, de sorolls, d'expressions i de gestos; una unitat de conjunt sense cap tara. Hem contemplat una presentació — malgrat la penúria d'elements que s'hi delatava — plena de respecte per les obres, pel públic i pel mateix que la disposava, acurada i d'un gust ben afinat, amb un sentit del color i de la llum dignes de l'hoia. Hem vist tractar tots els detalls de vestuari, de caracterització i de composició amb cura extraordinària.

El treball d'aquesta companyia és d'una flexibilitat meravellosa, cosa que no cal dir com exigeix una igual flexibilitat en la intel·ligència, en la sensibilitat i en les actituds dels actors que la formen per poder-se adaptar a cada una de les diverses interpretacions que presenten.

Amb la mateixa idoneïtat, amb la mateixa compenetració envers l'esperit de l'obra, aquests actors saben interpretar una farsa grotesca tan graciosa i lleugera com la de Gógol com una tragèdia tan densa i encaparrada com la de Gorki.

I cada obra representada ho és en l'estil més adient al seu caràcter. Si en *L'Inspector* tota l'acció es descabdellava amb un aire estil·litzat, amb afectació grotesca i amb la recerca constant del conjunt decoratiu en cada una de les seves escenes, en *Els Baixos Fons*, per contra, tot prenía un caire

marcadament realista, fins en els més petits detalls. I en altres obres, com les comèdies *El Casament* i *La Pobresa no és pecat* — quin títol més *ancien régime!* —, hom ens donava una encertada alternança d'uns efectes i altres — molt menys accentuats, però — que ens trametia una sensació de justesa en llur mescla de realisme i d'estil·lització.

Hem de deixar de banda escatir si la tendència que regia la interpretació d'alguna

Vera Grex

de les obres que ens han estat ofertes per aquests artistes és o no la que convé al teatre d'avui, però el que creiem és que la que ha estat donada a cada una és la més pròpia i adequada. Aquesta tendència — ens referim a la realista d'*Els Baixos Fons*, per exemple, que avui trobem excessivament realista i tot —, sembla que en 1932 ha estat superada ja, encara que — ai las! — no pas per obra nostra, sinó perquè, encara que no ens hàgim mogut de lloc, els temps han canviat i ens han obligat a arrearconar per inactuais molts cartipassos que encara no havíem arribat a passar quan n'era l'hora.

En veritat, Stanislavski i les seves teories queden ja molt endarrerada. Però ens costarà molt de creure que hàgim estat nosaltres qui els ha passat. Les nostres escenes viuen encara en un estat molt més endarrerit que el del realisme de fi de segle. De la mateixa manera que avui podem fer escarafalls de Stanislavski, temps a venir en podem fer de Jacques Copeau, i fins de Meyerhold i tot. Aquest és l'avantatge que tenen els medis emperesits i rutinaris: els altres es cuiden per ells de passar totes les experiències.

Si un gran actor i un perfecte director se'ns ha mostrat Paulov en les seves representacions, no li són pas inferiors els altres elements que componen la companyia. Des de la simpaticíssima Vera Grex i la graciosa Levitska fins a B. Espé i Brogdanov, són uns artistes de primer ordre. Diríeu, en veure'ls treballar, que no n'hi ha cap que pensi per res en el seu llumíent personal, sinó que tots es sotmeten al conjunt de l'obra. Tots viuen en allò que representen i no us donen la sensació d'uns accessoris que només serveixen per omplir una escena, sinó que fora d'ella, tal com se'ns han presentat, segueixen vivint amb el mateix caràcter i amb la mateixa personalitat. Els veiem passar de la interpretació d'un personatge de primer pla a la del comparsa més reculat sense que minvi per res la seva devoció pel paper. Això dona a les representacions de la companyia del Teatre Rus de Moscou aquella unitat i aquella vida que en són la qualitat més important.

I per acabar, hem de dir que Paulov i els seus companys ens han posat al davant la realització de moltes coses que per aquells que formem el públic del teatre català sembla que no podran sortir mai dels núvols de la utopia. Tant de bo que el seu pas per Barcelona ens deixi algun rastre més que aquell record agradable de què parlem en començar aquestes notes!

JOAN CORTES

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

MUSE-HALL

La revista negra

La companyia de ballari Louis Douglas torna a ésser a Barcelona. Amb el títol de *Fantasies de la ciutat negra*, presenta actualment a l'Olympia una sèrie d'escenes que són, amb lleugres variants, les mateixes que han compst, des de 1925 ençà, totes les revistes negres representades a Europa.

Una vegada més ens hem passejat pels docks del Mississipi, hem escoltat els crits dels venedors ambulants del barri de Harlem i hem vist un nuvi arribar fet una sopa a l'hora del asament.

Aquest espectacle, doncs, de bell antuvi, el desavantatge d'haver desaparegut d'ell la sorpresa; res de nou crida l'atenció. Té també, observat en conjunt, el que ja vaig constatar en parlar de *Luisiana* (1), d'estar massa adaptat al gust europeu, sacrificant el seu caràcter exòtic més que mai, la poesia deixa pas a l'excentricitat, l'emoció a la rialla i el lirisme a l'element burlesc. El magnífic *spiritual* «Exhortació» que canta Francis Morris al primer acte resta gairebé desaparegut; en canvi, el natx còmic de boxa entre Steppy Jones i Rabh Thomson adquireix un relleu considerable.

L'admirable homogeneïtat i disciplina que regnen a les *Fantasies de la ciutat negra*, llur simplicitat, que gràcies als artistes es converteix en exuberància d'acció, i llur continuïtat, mai assolida en els nostres teatres de revista, s'imposen, però, per damunt de totes les objeccions que es poguessin formular.

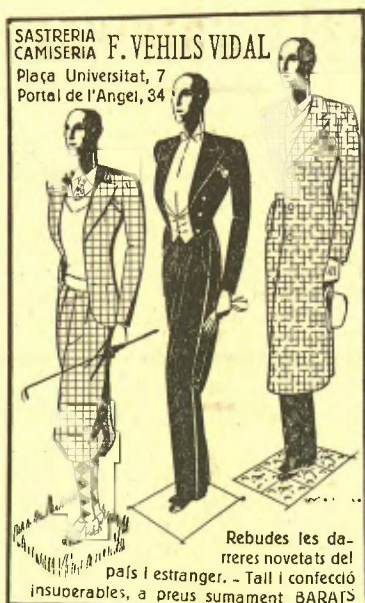
Aquestes qualitats, que podrien dir-se característiques dels espectacles negres, responen, en aquesta ocasió, a l'esforç de Douglas. Si bé, per causa de malaltia no apareix personalment a les taules, hi és en esperit; el seu temperament es mostra d'una manera constant a cada escena, a cada ballable, a tots els més ínfims detalls. Extraordinari ballari, és, encara, més extraordinari animador.

En les *Fantasies de la ciutat negra* ha trobat Douglas dos excel·lents col·laboradors en els ballarins Strappy Jones i Ralph Thompson, abans esmentats; són el nervi de l'espectacle, al qual saben donar, ben secundats per tots els altres artistes, i pels músics, intèrprets del ritme dels dansarins, el to vivíssim que convé, produint la il·lusió que estan multiplicats a l'escenari. Cal remarcar, a més, especialment, Louise Walter, molt desimboïta, i Jimmy Hamilton, dansari de cames prodigioses, però desproveït de l'humor dels seus companys. Sadie Hopkins, que estava anunciada, no ha vingut, i ho sento: ens hauria ofert, a ben segur, un d'aquells hermosos *blues*, plens de nostàlgia, que fa tot avui cantava a un cabaret de la nostra ciutat, alternant-los amb un xàrleston, que per primera vegada es ballava ací (2).

JOAN TOMAS

(1) Vegi's número 34 de MIRADOR, 19 de setembre de 1929.

(2) S'ha dit que el xàrleston fou introduït a Barcelona pel ballari Buby Curry. No és cert. Buby Curry vingué a la nostra ciutat de *drummer* d'una orquestrina de negres que debutà al Parisiana, music-hall que ocupà el lloc de l'Alcázar Español, al carrer de la Unió. Quan Sadie Hopkins ballava el xàrleston al Maxim's, Buby Curry tocava precisament a aqueix cabaret, encarregat sempre de la «bateria».

Recordeu:

- Beau Idéal
- Dixiana
- Cimarrón

són films
sensacionals

El Prometeu ben desencadenat

No altra cosa és Vittorio Podrecca, l'animador del *Teatro dei Piccoli*, que després d'haver donat dues vegades la volta al món torna al seu país. Parlant amb aquest senyor nascut i gras que dona al seu castellà un entonament sudamericà, no es pot menys de pensar en el mite de Prometeu, el creador d'homes; però no un Prometeu terrible i mofeta com el que André Gide ens presenta *mal enchainé*, ans bé un màgic ple de bonhomia que amb les seves marionetes ens fa veure com la vida — i el seu mirall:

bar en les millors creacions de Harry Langdon, i supera tots els acrobates amb piruetes més emocionants i més risibles ensem, com és ara giravoltar com una hèlix amb la barba arrepenjada a la corda, disparar-se enlaire i restant penjat pels peus, prosseguir les seves acrobàcies; mai un ase ensinistrat no ha estat tan savi com el que ens presenta Podrecca ni ens ha fet veure tant el ridícul dels animals intel·ligents.

Els ninots que tan àgils, tan ingràvids es mostren en escenes de circ o en les danses, sembla que perden humanitat quan treballen en una òpera, retornant a llur vida essencial de marionetes: cert que parodiant els cantants d'òpera obren i tanquen la boca desmesuradament, fan reverències, s'asseuen en butaques i s'abracen en els duos amorosos, però llurs cames han perdut aquella agilitat que els companys ballarins han mostrat, reneix la cama de fusta i el posat encartonat. L'humorisme i el valor d'aquestes síntesis d'òpera cal cercar-los en les marionetes vives, és a dir en les veus dels cantants i en l'orquestra que — en el país que encara s'embaïlleix sentint el *Barbiere* o la *Tosca* — sap fer ressaltar amb fina ironia la feblesa de tota aquesta música.

Però les criatures de Vittorio Podrecca saben esgrimir la llança i lluitar amb la perfecció dels artistes japonesos, saben pujar i baixar d'un cotxe, girar els fulls d'un llibre i tocar el piano; però, per damunt de tot, saben ballar: la revista negra, en la seva durada de 17 minuts, és una petita obra mestra. Són set *sketches* en els quals cap caire del tresor musical negre no ha estat negligit: els cants i balls dels creadors de cotó, la tristesa del negre entre els gratacels, les danses guerreses i de la caceria del lleó a l'Àfrica, la cançó de bressol, i les danses i cants de Josephine Baker; és difícil imaginar una assimilació més perfecta dels moviments d'aquesta, i la senyora Lia Podrecca dona a la nina una veu i un entonament tot bakerià; fa tot l'efecte que contemplem des de lluny una creació de la Venus de xocolata, i la Baker, ella mateixa, en assistir-hi aplaudeix com una criatura.

Erraria qui cregués que es tracta tan sols de parodiar; el *Teatro dei Piccoli* no és una caricatura, sinó l'expressió del veritable caràcter de la vida.

Ni teatre, ni òpera, ni circ; les marionetes deformen, amb un sentit irresistible de l'humor no mancat de lirisme, els jocs dels equilibristes, les cupletistes, els números de ball, els dels concertistes: tot el circ, tot el music-hall, tot l'art dramàtic, per la visió d'un veritable poeta, d'un psicòleg, d'un màgic somrient que es diu Vittorio Podrecca. Mentre els grans actors, els divos i les vedettes envoleixen i s'amaneren, els *Piccoli* no passen, perquè són el fixament d'una actitud o un estat humans i no l'acomodació artificiosa i successiva a diversos estats, perquè tota llur vida és la que viuen al teatre i l'acrobata és sempre acrobata i la geisha, geisha, amb la qual cosa no es dona lloc a l'espectacle d'un vell que encara fa de galan jove o un munt de carn que s'obstina a fer cabrioles. Si es pot reprotxar quelcom a aquest teatre és que els actors són fins i tot massa destres i massa humans en llur aparença. Resumint, un teatre, les representacions del qual són, com ha dit Papini, les soles que pot freqüentar un home dotat de fantasia sense la por d'eixir-ne decebut.

I això, ho podríem dir de gaires espectacles més?

JOAN RAMON MASOLIVER

Gènova, febrer 32.

Teatre Català Romea

COMPANYIA VILA-DAVÍ

Demà nit, benefici de PIUS DAVÍ amb l'estrena de l'obra en tres actes de Charles Soldevila:

UN PARE DE FAMÍLIA

Sols una obra com

primer film rus parlat i cantat, pot promoure tant d'apassionament i tant entusiasme... perquè el tema és real i humà

VEGEU-LO EN

FANTASIO

Avui al FEMINA

S. M. el AMOR

Annabella
Roger Trévile
i per fi Prince

LE LLETRE

VIATGERS FRANCESOS

La ruta d'Espanya

J. J. A. Bertrand, director de l'Institut Francès de Barcelona, acaba de publicar un interessant llibre a les edicions *Les Belles Lettres* de París. Interessant al mateix temps, com a índex bibliogràfic, i com a temari estètic. El llibre, aparegut dins la *Collection Hispania*, es titula *Sur les vieilles routes d'Espagne*, i és un estudi dels viatgers francesos que ens deixaren memòria escrita del seu pas per la Península.

Calia fer un estudi de sensibilitat com

La llarga convivència que porta entre nosaltres, la incansable activitat del seu esperit, el porten a una docta estimació de les valors peninsulars més vives. Sent la història de França i d'Espanya en funció de mútua correspondència. I no pas a la manera militar que blasfemava Díez-Canedo — sentint el *Cid* de Corneille com una victòria espanyola, i el Moratín afrancesat com una desfeta —, sinó, simplement, estudiant una vida multiplicada de relació i convi-

Els elegants del Pardo en 1825, per Gustave Doré

aquest, que superés l'eixutesa perfecta dels monumentals treballs de Foulché-Delbosc i de Farinelli. Més que un índex de noms, interessa al lector sensible una història de les reaccions estètiques dels viatgers al contacte amb les nostres realitats; potser el treball de M. Bertrand tindria una més pròxima semblança amb l'obra de García Mercadal, *Espanya vista por los extranjeros*.

De fet és superior a l'una i l'altra pel seu abast cronològic. Ni a les llistes de Foulché-Delbosc, ni a les de Farinelli, ni a les de García Mercadal apareixen els viatgers contemporanis. J. J. A. Bertrand assenyalava la trajectòria post-barresiana — Montherlant, Legendre, Gadala, Carco... fins a la proclamació de la República, que provoca una invasió de reporters polítics. Afegirem a la llista citada dos autors: René Schwob, creador d'unes *Profondeurs de l'Espagne*, i Joseph Delteil, conreador de paisatges meridionals brillantíssims a la seva visió de *Don Juan*. L'obra, però, queda perfectament arrodonida i completa. Al marge de cada període, l'Il·lustre director de l'Institut Francès palesa la vastedat i la qualitat de la seva cultura de coses hispàniques.

vència que, des del punt de vista de l'expansió — o del viatge — va des de l'obsessió de l'Espanya medieval — terra èpica (Roncesvalles) o terra sacra (Compostela) — fins a l'Espanya paisatge de l'anyanyia, que és un dels somnis del Romanticisme francès. Les seves obres cabdals, sobre *Cervantes* i el *romanticisme alemany*, sobre *Tieck* i el *théâtre espagnol*, la seva sorprenent activitat de conferenciant i propagador de l'esperit llatí, la seva amor a les coses nostres que, ultra un llibre sobre la vida cultural a Barcelona, ha de plasmar-se en una vasta obra sobre la nostra Renaixença. Els seus projectes de col·laboració entre esperits francesos i catalans, haurien de fer-nos veure amb aquesta, si per cas no li pertanyés per dret propi, per la seva copiosa documentació i per la sensibilitat que informa tot el comentari.

El concepte del nostre país és un concepte fet de rectificacions. Com M. Bertrand diu en el pròleg, «Espanya ha estat sempre, és per a tothom i adhuc per ella mateixa un indesxifrable enigma». Res no ens ajudarà per a una aclaració perfecta, com una síntesi de judicis. Que caldria completar. Caldria fer el que M. Bertrand ha fet — monogràficament — amb els viatgers francesos, fer-ho amb els italians — de Castiglione a Mario Praz. O amb els alemanys — de Moldenhauer, per exemple, a Keyserling. O amb els anglesos — per exemple, de Borrow a Havelock Ellis. O — d'Irving a Waldo Frank — amb els americans.

I la feina inversa? I la història dels nostres viatgers? Un escriptor jove deia, una vegada, que la nova forma d'imperi ens ve donada per la cultura. Tanta inferioritat colonial posseïrem mentre tant ens calgui anar a cercar fonts alienes per a la pròpia història. Mentre ens calgui anar a cercar calderons a Alemanya, o lopistes a Nord-amèrica, serem una colònia espiritual. Imaginem, ara, el cas contrari. Imaginem els estrangers aprenent català per a conèixer el millor estudi sobre Goethe; o castellà per a estudiar l'obra shakesperiana. Aleshores ens podríem sentir esperits imperials, del més legítim dels imperis. I els viatgers no en són una mica portanveus d'aquells imperis? Per cada Bourgoin, per cada Laborde, per cada Gautier, per cada Barrès, quants Ali-Bey, quants Saavedra Fajardo?

GUILLERMO DIAZ PLAÇA

VARIETATS

Quant guanyava Goethe?

Aquest mes, Alemanya, i amb ella tot el món, es prepara a commemorar el centenari de la mort de Goethe. Tot el que, de prop o de lluny, fa referència al gran home, té ara el seu interès. Així hom s'ha dedicat a determinar quanta guanyava Goethe escrivint.

En els seus començos Goethe donava les seves obres a qualsevol editor. No fou fins 1800 que Schiller el pagà en relació amb Cotta, de Stuttgart, alshores l'editor més famós d'Alemanya, el qual, coneixedor de la fama de Goethe, aprità l'oportunitat per proposar a aquest una edició de les seves obres completes. En 1805 es oncologué el primer contracte. Les obres de Goethe abastaven llavors dotze volums. Cotta i l'autor es posaren d'acord sobre la suma de 10.000 talers per les obres publicades i les que escrivís Goethe en un període desis anys. (Un taler valia poc menys de 4 psetes.)

En 1815, Cotta proposà una altra edició de les obres completes. L'editor considerava l'època consecutiva a les guerres napoleòniques com a molt favorable pels llibres, a Alemanya. Aquesta nova edició constaria de vint volums. Goethe rebé 16.000 talers, cedint de nou els seus drets per sis anys més.

A Goethe la quantitat li semblava suficient, i quan en parlava als seus amics, expressava la més completa satisfacció sobre les seves relacions amb Cotta. Cal dir que Goethe també confessava que no era un remarcable home d'affers. Però en trobà un d'excel·lent en el seu fill August, el qual, a força d'insistir, el convencé que Cotta feia massa bon negoci a despesa seva. Per això, quan l'editor proposà una tercera edició de les obres completes — que llavors ja havia de constar de quaranta volums —, l'autor reclamà 100.000 talers, suma enorme en aquella època, i, segons on, ara i tot.

Cotta, ric i amant de les arts, passava per generós. Però 100.000 talers eren una petició desacomunada. Goethe, sostingut pel seu fill, no en volgué rebreixar res i es trencaren els tractes entre un i altre. El poeta, aleshores, hagué de recórrer a d'altres editors alemanys, cap dels quals no es mostrà disposat a pagar-li la quantitat demandada. Brockhaus, de Leipzig, arribà a oferir 50.000 talers; els altres editors quedaren molt per sota d'aquesta xifra. Goethe estigué a punt de cloure els tractes amb Brockhaus, però August no era home per afliurar; féu intervenir un amic seu, que també ho era de Cotta, i aquest es decidí finalment a pagar els 100.000 talers demandats.

Sembla que, ni a Alemanya ni enlloc, cap altre autor no havia obtingut, fins aleshores, una suma així.

JOAN RAMON MASOLIVER, PRIMER LECTOR DE CATALA A LA UNIVERSITAT DE GENOVA. — Bruno Minioletti, damunt les pàgines del *Giornale di Genova*, dona detalladament la notícia. Les autoritats universitàries han acordat el funcionament d'un lectorat de català dins del pla general de llengües estrangeres, que estava constituït fins ara per l'alemany, el francès, l'anglès, l'espanyol i el portuguès. Per a regentar-lo ha estat nomenat un estimat amic nostre i company en la col·laboració de Mirador. Parlo de Joan Ramon Masoliver, un dels temperaments més sensibles i una de les mentes més preparades del nostre grup universitari. A part d'això, bé caldria remarcar la transcendència d'aquest fet; no solament per la fermança que per a l'amistat de sempre entre italians i catalans constitueix, sinó també per tot allò que hi ha de continuïtat històrica, en aquesta renovada relació. Gènova i Barcelona — el comentador ho remarca — tenen sovint barrejada la seva història. A més a més, a la Universitat de Gènova acuden els estudiants de Sardenya, que és el sector italià que tingué més contacte amb Catalunya.

Demés, Catalunya interessa vivament als italians. L'article de Bruno Minioletti que estem comentant n'és una prova. No pot fer-se en un nombre tan limitat de línies una més exacta descripció del nostre moviment cultural, i de la seva repercussió en el camp editorial i periodístic.

Enviam a Joan Ramon Masoliver — nova «expedició catalana a Orient» — una salutació de banderes ventejades. — D. P.

Carles Riba a l'Institut

La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans havia d'elegir un nou membre, i ha designat En Carles Riba. Perquè l'elecció sigui oficial, manca encara l'aprovació del ple de l'Institut. Però en el cas present, aquesta darrera fase de l'elecció esdevé simplement un tràmit; això esvaeix la possible indiscreció que pot haver-hi en l'anticipació de la notícia.

L'elecció de Carles Riba no sorprendrà ningú que conegui la seva obra, i semblarà un honor digne a tothom que valori justament l'Institut. Convé, doncs, dedicar uns

seria oportú presentar-los En Riba com a model. És difícil escatir — i no és aquest el moment oportú — per què a casa nostra s'ha interromput o ha disminuït, a partir d'un cert moment, l'aparició de nous escriptors i poetes, fenomen que abandona a les firmes ja conegudes el ritme de l'evolució literària.

Però encara que l'exemple d'En Riba no pugui ésser així ofert, la seva obra tan personal, que pretén tan poc ésser model·lica en ella mateixa, esdevé socialment exemplar a causa del valor moral que se'n desprèn. Seria potser inoportú parlar de la virtut austera, tota plutàrquica, de la gravetat, de la simplicitat i la modestia reunides a la consciència del propi valer, d'En Carles Riba. Ell és un autèntic humanista, i la seva obra no es compendria sense la seva formació espiritual, sense aquest predomini dels valors morals, derivat dels clàssics i de l'Evangeli. Aquestes virtuts personals han influït en el curs de la seva vida d'escriptor. La carrera d'En Riba és el talent aplicat amb un esforç constant i metòdic; és la consciència d'aquella dificultat que el savi veia inherent a les coses belles, i alhora la possessió de la disciplina necessària per superar aquesta dificultat i aconseguir la bellesa, com una veritat vivent.

De la mateixa manera com no es comprèn la poesia de Valéry sense aquell fonament de densitat espiritual que la fa possible, i que va des del coneixement de la mitologia fins a la filosofia de Descartes, també apareix clara la congruència entre el Carles Riba traductor de l'*Odíssea* i l'autor de les *Estances*. Aquestes dues obres seves, amb les traduccions del Plutarc, porten el segell de les coses perdurables. Aviat s'hi afegiran les traduccions d'Esquíl, d'imminent publicació per la F. B. M. Arribat tot just a la maduresa, En Riba ha aconseguit el ple domini de tots els recursos de la seva sensibilitat i el seu talent, passat ja el camí de la preparació, àrid, laboriós i lent, que molts no acaben.

Carles Riba ingressa, doncs, a l'Institut no en la qualitat de filòleg, sinó en la d'home de lletres; no com a professor, sinó com a autor de les *Estances*, traductor de l'*Odíssea* i de les *Eglogues* virgilianes. Certament, sense la filologia clàssica i la filologia medieval catalana (recordem, ara, aquella bellíssima traducció del *Romanc de Tristany i Isolda* de Bédier, publicada amb pseudònim), potser no hauria estat un veritable plasmodor i enriquidor de l'idioma. En aquest sentit, a part de la producció personal, la seva labor des de la Fundació Bernat Metge com a professor i revisor de grec ha estat i continua essent utilíssima. Molts joves universitaris n'han rebut, a la vegada que el guiatge tècnic i l'exemple de metodització en el treball, una norma del gust literari i de l'art difícil de traduir.

D'ençà del curs present, aquesta labor la comença a fer Carles Riba també des de la Universitat, que és el lloc idealment adequat, i ara comença a ésser-ho realment. Han coincidit gairebé, doncs, el seu ingrés a la Universitat i l'elecció a l'Institut. Aquesta coincidència té una doble significació: per una banda vol dir que sabem premiar el mèrit i aprofitar-lo degudament; per altra banda significa l'aproximació, la presa de contacte, per mitjà de les persones, dels organismes superiors de la cultura a Catalunya. En Riba, alhora membre de l'Institut, professor a la Universitat i revisor a la F. B. M., personifica, molt oportunament aquest contacte i aquesta col·laboració que ha d'existir entre aquells organismes, per tal de fer més estructurat i més eficaç el treball de tots els servidors de la ciència. I això, que podria semblar una frase de discurs oficial, ha d'ésser una norma necessària. En els moments presents, un isolament seria fatal; una prevenció contra l'Institut tindria els mateixos efectes retardatàris sobre la marxa de la cultura que tingué l'isolament de la Universitat — per culpa de qui sigui — de tot allò que hi havia de vivent en una època a Catalunya. L'advertiment no ens sembla inoportú.

E. NICOLÀ

Carles Riba

mots a aquesta elecció, tant pel mèrit de l'elegit, com per la significació i el valor d'aquell organisme, al qual no hem de considerar com una torre de vori, lloc de debats inútils i esotèrics, refugi de freda erudició, sinó com un organisme cada cop més elevat, i per això mateix, més acostat a les coses vives de la cultura.

Ja s'ha dit alguna vegada que Carles Riba era un dels nostres homes de lletres als quals pot aplicar-se més justament aquell qualificatiu imprecís, però ple de significació, que és el d'*europèu*. L'opinió d'En Riba fa autoritat en una diversitat d'aspectes, justament perquè, essent enormement exigent amb ell mateix, es limita a cada pas i hom endevina que la seva preparació i el seu criteri l'autoritzen a dir amb competència allò que calla.

La seva preparació ha estat regida per les categories de qualitat i totalitat. No mancarà qui, en veure'l membre de l'Institut, creurà que l'elecció s'ha produït en atenció primordialment a la seva ciència, essent així que els mèrits d'ordre literari que l'en feien digne, i fins la intenció de proposar-lo i elegir-lo, eren anteriors a la seva especialització filològica. Aquella preparació tècnica, el coneixement de les llengües mares que tot escriptor hauria de tenir, i que és allò que dona aquell volum i aquella seguretat a la tradició literària francesa, En Carles Riba, potser ocasionalment, els ha portat més endavant, fins a un grau que l'anivella als especialistes en la matèria. I l'escriptor amb humanitats esdevé pròpiament humanista i després professor a la Fundació Bernat Metge i ara, recentment, a la Universitat; i això darrer no tant per la seva vocació com per l'exigència que en el nostre medi cultural en formació requereix dels competents activitats que no són aquelles concretament englobades en la vocació de cadascú.

Carles Riba és una figura exemplar d'home de lletres. I esdevé doblement exemplar en el nostre medi literari, que és tan poc normal, o sigui subjecte a normes, com tots els altres medis nostres. Si a Catalunya hi hagués ara una generació d'escriptors joves — menys de vint-i-cinc anys — o de poetes,

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Què és l'anèmia?

La sang és formada per un líquid que porta en suspensió uns corpuscles anomenats hematies o glòbuls roigs. Una sang és tant més bona com més glòbuls roigs conté, i la disminució d'aquests dona lloc a una debilitat que rep el nom d'anèmia.

Els metges, amb els seus estudis, han trobat que aquesta malaltia, amb l'acció de l'energic reconstituent FOSFO-GLICO-KOLA-DOMENECH, es cura fàcilment en poc temps, i que la pal·lidesa, debilitat i cobriments de cor, que són símptomes de la malaltia, desapareixen generalment abans d'acabar el primer flascó.

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 34. Telèfon 16286
BARCELONA

URODONAL

treu el dolor de ronyons perquè dissolt l'àcid úric

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que està indicat.

DR. DOMINGUEZ RIBERA
Col·laborador de la Facultat de Medicina de Sevilla

GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

Dos morts il·lustres

A darrera hora, molt avançada ja la con-fecció de MIRADOR, rebem la doble notícia dolorosa de la mort del pintor Ramon Casas i de l'escriptor Mn. Jaume Collell. No sabríem pas estar-nos de consignar, per bé que sumàriament, la notícia, que ens serveixi per a sumar-nos a la consciència del que per a Catalunya representaren un i altre. Però tampoc podríem esgotar el nostre servei en aquesta sumària rememoració. MIRADOR dedicarà en el número pròxim l'atenció que mereixen les dues personalitats que acaben de deixar-nos.

RAMON CASAS

PINTOR

per JOSEP MARIA JORDÀ

Un volum de tamany en quart contenint 39 il·lustracions en negre i color escollides per Don Carles

Preu: 20 pessetes

De venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

Exide

CARAGE ELECTRIC
CARRER MOTYA (ARIBAU I DIAGONAL)

COMPANIA TRASMEDITERRANEA

MADRID: PLAZA DE LAS CORTES, 6. — BARCELONA: VIA LAIETANA, 2

Serveis regulars de vapors comercials i correus entre la Península, Balears, Nord d'Àfrica, Canàries, Guinea Espanyola

LINIA RÀPIDA DE GRAN LUXE BARCELONA-CADIZ-CANÀRIES

Sortides setmanals els dissabtes, a les 12 hores. Efectuaran els serveis les modernes motonaus **CIUDAD DE SEVILLA**; **CIUDAD DE CADIZ** Línia comercial amb escales en tots els ports de la Mediterrània, Nord d'Àfrica i Canàries. Sortides quinzenals els dijous.

LINIA RÀPIDA DE GRAN LUXE BARCELONA-PALMA DE MALLORCA

Sortides tots els dies (llevat els diumenges) de Barcelona a Palma, a les 24 hores per les modernes motonaus **"CIUDAD DE BARCELONA"** i **"CIUDAD DE PALMA"**

Serveis regulars entre Tarragona, València, Alacant i Palma de Mallorca i entre Barcelona i Mahó

LINIA RÀPIDA REGULAR ENTRE ESPANYA I TERRITORS DE GUINEA ESPANYOLA (Fernando Poo)

Sortides el dia 15 de cada mes amb escales a València, Alacant, Cartagena, Cádiz, Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Río de Oro, Monrovia, Santa Isabel, (Fernando Poo), Bata Kogo i Río Benito, pels vapors **"TEIDE"** i **"LEGAZPI"**

LINIA RÀPIDA REGULAR ENTRE BARCELONA I VALENCIA

Sortides de Barcelona: dijuns i dijous, a les 20 hores. Sortides de València: dimecres i dissabtes a les 19 hores. Servei prestat per la motonau **"CIUDAD DE VALENCIA"**

Primera: 32'50 pessetes; Segona: 21'50 pessetes; Tercera: 10'00 pessetes.

Servei ràpid setmanal Mediterrània-Cantàbrica

Amb escales a tots els ports. Sortides tots els dimarts.

LINIA REGULAR ENTRE BARCELONA, ALACANT, ORAN, MELILLA, CEUTA, MALAGA I VICEVERSA

Sortides de Barcelona tots els diumenges a les 8 hores

Servei comercial entre la Península, Nord d'Àfrica i Canàries, amb escales a tots els ports de la Mediterrània

Sortides quinzenals

SERVEIS DIARIS ENTRE MALAGA I MELILLA

DELEGACIO DE LA COMPANIA TOTS ELS PORTS

LES ARTS — DISCOS

Les exposicions DISCOS De l'art fotogràfic

Gausachs

Cada temporada artística — d'octubre fins el maig — té les seves revelacions i, malauradament, les seves pèrdues. Paral·lelament a la producció dels artistes ja coneguts, apareixen noves valors i fatalment en desapareixen d'altres. De poc temps ençà, hem perdut Galwey, Rossinyol i, abans d'ahir, Ramon Cases. Tres pintors representatius de la seva època que des d'ara han entrat en els inicis de la revisió de llurs obres. I des d'ara, em permeto opinar que la comparança entre aquestes tres produccions donaria una major valoració pictòrica per les teles de Ramon Cases.

Però cada temporada, hem dit, té les seves revelacions. De poc temps ençà han aparegut Miquel Villà, Comelleman, Grau Sala, Opisso (junior), Montserrat Casanova, Evarist Mora, Esteban Vicente, Llauredó, Valls Baqué i Prim, entre altres (citem de memòria, i ja sabeu que és traidora), i de tots aquests i els altres que involuntàriament oblidem, hem d'esperar que en sortirà la substitució de les signatures perdudes.

La present temporada ha estat, fins ara, pròdiga en el forniment de nous artistes, però la revelació més important — ara com ara — ha estat l'exposició Gausachs. Com a revelació, recordem també els paisatges de Daura, enviats i premiats en el concurs «Montserrat vist pels pintors catalans». Aquests dos artistes, però, no són pas dues aparicions novelles en el nostre estadi. Ja fa uns anys que breguen i que els coneixiem. Però, ara, els hem descobert, o millor dit: ells s'han revelat.

En l'actual exposició de la Sala Parés, Gausachs se'ns mostra un afuat conreador de les darreres modalitats que, d'un quant temps ençà, ha emprès el *fauvisme*. Les possibilitats i facetes d'aquest *novofauvisme* són, ara com ara, difícils de precisar i preveure. Estem en plena recerca i ens manca, per tant, la distància necessària. No obstant, potser ja podríem endevinar en aquesta concepció pictòrica una certa supeditació del món fenomènic al subjecte, amb la qual l'artista pot intentar expressar una recreació d'aquest món.

I segurament per això el subjectivisme hi té una part preponderant. Així com l'ex-

una disciplina pot ocasionar un major alliberament amb el qual s'aconsegueixi manifestar «tot» el temperament de l'artista, però també, amb aquesta disminució de control — el control formulat pels principis — pot ocasionar una desviació lamentable del fet pictòric.

Al capdavant — com en totes les tendències — anem a parar al mateix. L'artista dotat supera l'escola, i l'indotat és una víctima de la tendència.

Gausachs. — Pintura

Gausachs és un pintor remarcablement dotat que no sols ha passat la tendència, sinó que l'ha enriquida amb la seva visió. El *fauvisme* de Gausachs és particularment emotiu. En cada tela de Gausachs hi ha, abans que tot, una emoció. Després, podrà ésser més o menys sensible i més o menys pictòrica. I l'emoció expressada en les seves teles és la d'un artista excel·lent que ha sabut produir obres tan admirables com les retolades amb els núms. 8, 9, 14, 18, 21, 23, on l'art de Gausachs es manifesta amb més certesa.

J. Canyes

Hem d'assenyalar aquest novell escultor com una altra revelació de la temporada. Si la influència de l'obra de Manolo fos per Canyes un reglament a seguir, només hauria produït que sub-Manolos, però el temperament del novici ha estat prou fort per a donar-nos, de bon començament, escultures gairebé definitives. Hi ha també, com element preponderant d'aquestes obres, el sentit emotiu de la forma que mitiga algunes deficiències de l'ofici.

El retrat del pintor Domingo és l'obra més reeixida de l'exposició. Esperem amb especial interès les venidores escultures de Canyes i considerem, des d'ara, la seva primera exposició com un esdeveniment important del nostre món escultòric.

Anna Aguilera

Una altra artista exposa per primera vegada, a les Galeries Busquets. Continua, doncs, la tanda dels inèdits.

Potser seria prematur l'anàlisi d'aquestes primeres teles, i potser, també, ha estat prematura aquesta exhibició. Anna Aguilera té un sentit decoratiu del model que probablement li permetrà produir obres exquisides, però l'aprenentatge de l'ofici està massa endarrerit per aconseguir-ho, ara com ara. Amb uns quants anys de treball qui sap, però. Perquè la visió pictòrica d'Anna Aguilera ja presenta des d'ara un cert interès.

MÀRIUS GIFREDA

Des de fa temps són pocs els discos de jazz que es publiquen. Les orquestres més famoses semblen haver emmudit i només de tant en tant es deïxen sentir en algun fragment de cinema sonor. Altres orquestres han vingut a substituir-les, i d'aquestes, la millor és la de Rudy Vallée amb fragments d'autors de jazz ben coneguts: Donaldson i Brown Henderson. Del primer és interpretat un elegant fox, *Em tornes boig*, que ben poc s'aciu amb el títol. Un ritme pausat en el qual abunden els jazz-orquestres, deixa sentir ben clarament la melodia. La vivacitat de ritme de jazz fa sospitar un canvi de títols que potser s'aviniria al text. Música de revista francament coreogràfica, plena de canvis instrumentals, fan d'aquest fox un dels millors d'aquests populars autors. Música més grisa és la del disc que omple Jack Hylton i la seva orquestra, *Cançó alegre*; és un fox amb ritme de marxa molt igual, així com *L'arribada del circ*, fox instrumentat a base de gran lluitament per al xilofonista, que té en aquesta obra un bon esplai. En un altre gènere, l'orquestra de l'Habana Yacht Club amb el cantador M. Castro, és una bona troballa. Des d'aquelles interpretacions de l'Orquestra del Camino de la Habana no s'havien fet discos com aquests. Veus potents amb orquestracions ben definides, que donen una exacta expressió de l'ambient tropical amb melodies amables, totes molt semblants. El *San Luis Blues* sembla ésser una mena de rapsòdia de temes, alguns d'ells ja sentits en altres discos.

Costa molt de dissimular la vulgaritat del tema, per recursos instrumentals que es tinguin a mà, i més si s'accentua la nota irònica amb la part vocal; però així i tot, no hi ha per què no s'omplin discos com aquest que omple l'Orquestra Demon's. Dels dos ballables publicats, preferim *El gallinero*, tot i que no ens conveni el naturalisme musical, però els efectes són ben trobats i sempre emmarcats dintre del ritme de xotis.

Els aficionats als tangos faran una bona adquisició amb el disc que omple l'artista Tani Zerja. No sovintegen artistes femenins en aquest gènere; aquesta artista, però, té una accentuada veu de contralt que li permet arribar a les notes més baixes i també la suficient modulació per a obtenir els efectes patètics que en aquestes cançons del Plata són element insubstituïble.

Ara, ja dintre de la música del cinema sonor, hi ha dos fox, un de la pel·lícula *Tres noies franceses*, de ritme ben animat, i un altre d'*El millor és riure*, que ja comença a sentir-se massa i en aquest cas el ritme de blues amb què l'interpreta l'orquestra New Mayfair contribueix a l'ensoïment.

Ja s'ha dit molt que la salvació del cinema sonor eren les operetes. Allí són possibles les escenes picants i els trajos i uniformes llampants, però això, afortunadament, no sura en el disc, però sí la música alegre i elegant que sovintaja en aquestes pel·lícules, les úniques que tenen raó d'editar-se. Aquests fragments d'*El favorit de la guardia* són ben elegants i de música molt ben feta. Especialment el vals té una línia melòdica gens vulgar i que tot escoltant-lo fa pensar en la dansa que es descabdella. Una observació: no fóra possible una simultaneïtat entre la publicació de discos i la projecció als cinemes? L'oient hi guanyaria i el venedor també.

J. G.

***

Em tornes boig. — Donaldson. — Fox. — Orquestra Rudy Vallée. — Companyia del Gramòfon, AE 3859. — Aquesta és la meua senyora. — Fox. — Idem id.

Cançó alegre. — Fox. — Orquestra Jack Hylton. — Companyia del Gramòfon, AE 3846. — *L'arribada del circ*. — Fox. — Idem id.

Marta. — Rumba-fox. — M. Castro i Orquestra de l'Habana Yacht Club. — Companyia del Gramòfon, AE 3858. — *San Luis Blues*. — Idem id.

El Gallinero. — Xotis. — Montilla. — Orquestra Demon's Jazz. — Companyia del Gramòfon, AE 3852. — *Dale de betún*. — Vals jota. — Miranda. — Idem id.

Millor és no recordar. — J. Ricardo. — Tani Zerja. — Tango. — Companyia del Gramòfon, AE 3826. — *Tango mio*. — Fressedo. — Idem id.

Els encisadors. — Fox. — Orquestra Bert Lown. — Companyia del Gramòfon, AE 3796. — *El millor és riure*. — Orquestra New Mayfair. — Idem id.

Res sé de tu. — Fox. — Orquestra Lewis Ruth. — Companyia del Gramòfon, AE 3792. — *Quan danso amb tu*. — Vals. — Idem id.

He llegit amb sincera atenció i admiració els dos articles sobre la fotografia moderna publicats per Joan Sacs en aquestes pàgines.

Parlo d'admiració, per l'enciclopèdisme de Joan Sacs, la tesi del qual té una força d'orientació considerable, encara que, per mi, flaqueja en algunes de les apreciacions que formula.

Consideraria perdre el temps encetant qualsevol discussió, puix ja és sabut que

gust, encara que en fotografia és més assolible que en altres manifestacions d'art, pel fet de la fidelitat fixativa del complement executiu, l'aparell fotogràfic.

Em podreu objectar que aquelles lleis tècniques poden tenir la influència mínima que té un valor accessori qualsevol. En la consecució de l'obra fotogràfica essencialment realista, no. Hauríem de confiar que la casualitat ens aportés les realitzacions entre milers d'obres tirades a l'atzar.

Tècnica sense sensibilitat i sensibilitat i tècnica

rarament d'aquestes surt cap gran aclariment de res. Però no voldria deixar de dir algunes de les coses que m'han suggerit els articles de Joan Sacs, fent constar per endavant l'agraïment que li deuen.

Joan Sacs voldria dotar l'aparell fotogràfic d'un sentit que manca al fotogràf, i això, malauradament, és el punt flac de la seva argumentació. Encara va més enllà, afirmant, en el seu segon article, que en el per ell anomenat eclipsi de sensibilitat, «el mateix aparell en la fotografia del mateix objecte, en les mateixes condicions de llum i foc, no dona els clixés iguals».

La màquina, en mans d'un infant, pot copiar escenes colpidores, com la dels aragonesos que il·lustrava el primer article i les dues fotos del segon, però generalment aquestes fotografies seran arreconades pels seus autors.

Malauradament, existeixen unes lleis tècniques que regeixen la fotografia i que porten fàcilment el fracàs a l'artista que les desconeix, com és també un cas excepcional poder transportar a l'èsser idealista o realista l'home coneixedor de tots els trucs fotogràfics. Ara que Joan Sacs inicia el desvetllament d'un dels dos sentits, que és el que més adormit està, i això és el que li hem d'agrair.

Cal acostar la fotografia a la realitat, en lloc d'allunyar-la d'aquesta, com fa la falsament anomenada fotografia moderna d'art. Aquest acostament és obra llarga, com qualsevol altra iniciació de la massa al bon

Aquelles enutjoses lleis tècniques, les qualitats de l'òptica, la sensibilitat del clixé, les lleis generals dels valors actínics de la llum... són elements tan indispensables com la concepció psicològica d'un tema i la combinació efectista dels colors i les llums.

En els films que més ens han impressionat, trobarem que els directors, degut a les dificultats tècniques que s'oposen a la realització del seu concepte, confien, per regla general, la realització fotogràfica a una segona persona que els sàpiga interpretar. Igualment, però, que en els films mediocres i vulgars. I ja veieu la diferència.

Podem també fixar l'atenció en el retrat del pintor Colom, que il·lustra aquestes ratlles, en el qual s'ha prescindit de totes les habituds del clàssic retratista, sense oblidar la influència de les llums en el relleu, i adaptant les qualitats visuals de l'òptica a la realitat d'expressió. Vegeu al costat la fotografia d'un senyor qualsevol que s'ha fet retratar, on tot l'acurament del retoc i la tècnica no han assolit res més que un ninot desastrós.

En els dos casos tenim demostrada la importància de l'acoblament necessari de la tècnica amb la sensibilitat artística per tal d'obtenir la bona realització.

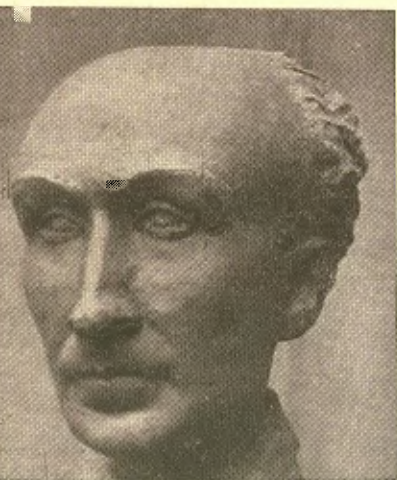
Concretament: l'aparell pot aconseguir casualment una fotografia impressionant, però l'artista no assolirà mai la fidel interpretació del seu concepte sense un mínim de tècnica.

JOAN LLIMONA

El present d'art reflecteix la personalitat del donant

La decoració de la casa denota el gust del propietari

Canyes. — Retrat de F. Domingo

pressionisme alemany parteix de l'exaltació de l'objecte per manifestar un estat subjectiu, el *novofauvisme* de Gausachs partiria d'una visió del subjecte per manifestar una nova expressió de l'objecte.

Hem dit que seria prematur de precisar les diverses facetes d'aquesta tendència. La dificultat està en la part preponderant de subjectivisme i la manca de tot formalisme pictòric. I en això, precisament, està l'excel·lència i, al mateix temps, el perill. La manca de principis i de la supeditació a

RECEPTOR Radio CLIMO

enxufable al corrent sense antena

Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 28058

raspalls per a tots els usos
articles de neteja - objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

GRANS NOVELTATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

SYRA GALERIES D'ART

Exposicions permanents

VIDRES, CERAMICA, PORCEL·LANES, LAQUES

OBJECTES PER A PRESENTS

Diputació, 262 (entre P. Gràcia i Clarís) :: Telèfon 18710

—Mireu. Quasi quasi he agafat un comunista.

(Judge, Nova York)

LA CRISI

—On dimoni vàreu desar aquell parell de dòlars?

(Judge, Nova York)

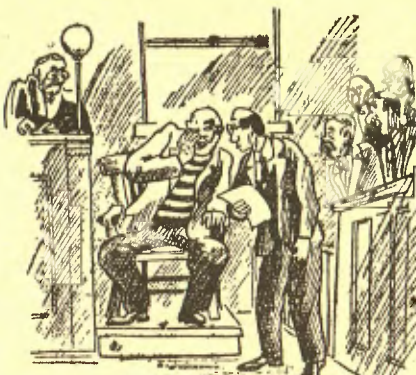
—Voldria fer el favor de dir-me quina hora és? El pare està posant a punt una màquina infernal.

(Judge, Nova York)

—A l'últim, ja sé què fa el meu marit havent sopat.
—Com t'ho has fet?
—Un dia vaig tornar aviat i el vaig trobar a casa.

(The Bystander, Londres)

L'assassi, al seu defensor.—Ja m'avisareu al moment en què hagi de plorar.

(Judge, Nova York)

AGULLES GIOCONDA

Si voleu obtenir el màxim so del disc i el mínim desgast, useu sempre agulles GIOCONDA. Cada agulla porta el nom gravat. Capsa de 200 agulles 2'50 ptes.

Venda a l'engros:

A. GUARRO
RAMBLA CATALUNYA, 7

ENCARREGUEU

ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS PATRICI ARNAU

VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5, 7 (D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. — ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. — EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

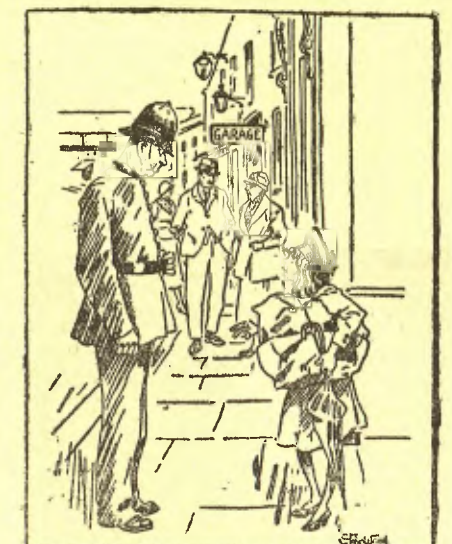
L'organitzador de combats de boxa.—Cal ser pàl·lus per barallar-se així per res, avui dia!

(Judge, Nova York)

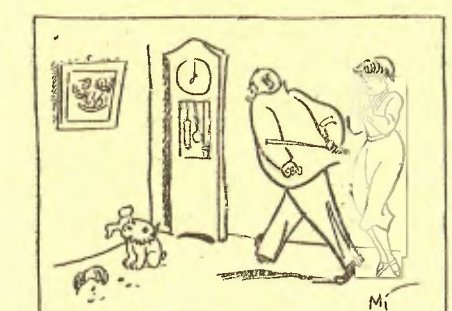
El «gangster», dictant als reporters.—Llavors, amb un sol tret el vaig deixar estès. Punt i coma.

(Judge, Nova York)

—Es aquest el tercer carrer a mà dreta?

(The Bystander, Londres)

—No li facis res. Precisament necessitava un barret nou.

(Illustrirte Zeitung, Berlín)

EL DILEMA DEL CENTAURE

—A qui aniré a trobar, al metge o al veterinari?

(Prager Presse, Praga)

—Hi ha cent maneres de guanyar diners, però només n'hi ha una d'honrada.

—Quina és?

—Ah! ja m'ho pensava que no la sabieu!

(The Passing Show, Londres)

PASTILLES ASPAIME

GUAREIXEN RADICALMENT LA

TOS

PERQUE COMBATEN LES SEVES

CAUSES:

COMPOSICIO:

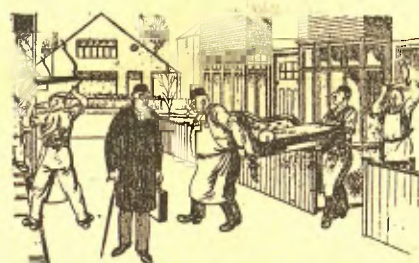
Sucre, llet, b., 5 cts.; extracte regalèsia, 5 cts.; extracte diacodi, 2 milg.; extracte medul·la vaca, 3 milg.; Gomenol, 5 milg.; sucre mentonissat, quantitat suficient per a una pastilla.

Catarros, ronqueries, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma i totes les afeccions en general de la gola, bronquis i pulmons

—Uns centims per agafar el tramvia...
—Només tinc un bitllet de deu francs.
—Agafaré un taxi.

(Gringoire, Paris)

—Té, ara hi penso que he de pagar la contribució.

(The Passing Show, Londres)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr. "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.ª - Tel. 16660

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID